

Днес в броя

Каква информация дава Националната научна програма „е-Здраве“

Хиляди деца от училища и детски градини в област Монтана се включиха в кампанията на италианските деца „Предай нататък“. За това как най-малките преодоляват със своето творчество физическата си изолация, разказва началникът на РУО **Трайка Трайкова**

Галина Евденова, началник на РУО – Враца: Дигитализацията на образованието се случи много по-бързо, отколкото някой е очаквал. В област Враца има 69 училища с 16 343 ученици. От тях само в две не се провежда дистанционно обучение

®

АЗ·БУКИ

Вестникът е правопреемник на първото официално издание на Министерството на просвещението - „Училищен преглед“ - 1896 г.

Четете ни на www.azbuki.bg
www.azbuki.eu

НАЦИОНАЛЕН СЕДМИЧНИК ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Брой 15 (1458) 9 - 15 април 2020 г. Година XXIX. Под името „Аз-буки“ вестникът излиза от 10 април 1991 г. Цена 1,50 лв.

Над 60 учители от ромски произход разговаряха онлайн с министъра на образованието и науката **Красимир Вълчев** по повод Международния ден на ромите. Те работят в училища и детски градини в цялата страна. Срещата е традиционна и се организира ежегодно от 2013 г. от Център „Амалипе“ и МОН. В разговора се включиха заместник-министър **Таня Михайлова**, директорът на Агенция ОПНОИР **Кирил Гератлиев**, директори на дирекции

Азбучни истини

Солидарност

Антоанета НАЙДЕНОВА

Повсеместна криза парализира света. Здравето и животът ни са застрашени не само буквално от коварния вирус. Принудителната изолация се отразява и върху психиката ни. Много хора вече изгубиха работата си и се чудят кое е по-страшното – болестта или гладът.

Според китайския зодиак сме в Годишната на Металния плх и поне засега всички се чувстваме като опитни мишки в някакъв зловещ експеримент. Но пак според една китайска поговорка – всяка криза означава и възможност. Да, звучи като го болка познато клише. Но в него се съдържа и голяма доза истина.

Кога иначе щяхме да станем свидетели на факта, че учени от цял свят работят заедно и неуморно по създаването на ваксина срещу коронавируса и изпробват различни варианти и лекарства за лечението му. Или да видим как от различни краища на света изпращат лекари, предпазни средства, апарати за обдишване и се опитват да помогнат с каквото могат на една от най-пострадалите държави – Италия. Ако само преди месец някой ни беше казал, че е възможно българското образование да премине в електронна форма на обучение за няколко дни и да обхване 89% от всички ученици, щяхме ли да му повярваме? Всичко това се случва пред очите ни, но нямаше да е възможно без взаимната подкрепа между учители, деца, родители, медиатори, представители от МОН, РУО, местни власти и още много други знайни и незнайни дарители и доброволци.

Точно тези и още много малки и по-големи прояви на солидарност ни дават увереност, че ще преодолеем и тази криза. И всичко ще бъде наред!

Учителските заплати остават непроменени

Великденските празници – време за творчество и занимания по интереси

Всички договорени трудови възнаграждения на педагогическите специалисти за периода на дистанционно обучение ще бъдат изплатени. Това реши Отрасловият съвет за тристранно сътрудничество в системата на предучилищното и училищното образование. Изискването е учителите да са водили обучение в електронна среда 5 астрономически часа, което включва и подготовка на уроците. Това означава поне 25 часа при петдневна работна седмица. Учителите, които по принцип работят с

договор за по-малък норматив, ще получат също възнагражденията си за часовете, които са провели.

По предложение на министъра на образованието и науката **Красимир Вълчев** и с подкрепата на Отрасловия съвет може да се поставят оценки на учениците при дистанционното обучение. Препоръчва се на директорите да прилагат облекчен вариант на отчетност за заетостта на учители и персонал – по електронен начин, както и да се вписват часовете в електронния дневник.

В периода от 13 до 16 април ще бъде въведен облекчен (разтоварващ за учениците) дистанционен учебен режим. В зависимост от спецификата на училището, в рамките от 2 до 4 часа, може да се акцентира върху занимания по интереси (за физически дейности, изобразително изкуство и музика), занимания с педагогическите съветници или дискусии по темите за часа на класа. Отрасловият съвет благодари на всички педагогически специалисти за проявената отговорност в тези дни. **АЗ·БУКИ**

Училището гоказа, че е лидер

„Аплодисменти за учителите!

Аплодисменти и за всички ресурсни учители, специални педагози, логопеди, психолози и специалисти, които продължават с подкрепата си за децата със специални образователни потребности. Ситуацията е различна, непозната, опасна, но дава и възможности. Учителите и цялата система показаха, че могат и се справят.“ Това сподели председателят на Парламентарната комисия за образование и наука Милена Дамянова в интервю пред в. „Учителско дело“.

Тя припомня, че дистанционната форма на обучение е въведена нормативно още преди 4 години с влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование. „С дистанционното обучение, което се провежда в момента, учителите опровергаваха твърдение, с което никога не съм била съгласна, а именно, че образователната система е консервативна и не търпи резки промени. Е, българските учители доказаха, че не са консервативни, извършиха истинска революция. Училището не само се справи и се справи, а показа, че е лидер“, казва още в интервюто си Милена Дамянова.

„Необикновената ситуация доведе и до подобрена комуникация с родителите – нещо, за което работим от години. Наблюдавам реакцията на родителите в социалните мрежи от самото начало на извънредното положение и трябва да призная, че виждам ентусиазирани хора. По моя информация на децата им харесва този модел на преподаване. Вече никой няма да може да казва, че учителите и училището ни не отговарят на изискванията на времето“, изтъква Дамянова пред вестника на Синдиката на българските учители.

Много от учителите в детските градини също преминаха към дистанционния метод на занимания с децата. По отношение на помощния персонал, на който не може да се възлагат задачи, които да изпълнява дистанционно, мнението на народния представител е, че „няма пречка директорът да прецени, че тези неотработени часове би следвало да се компенсират с допълнителни дейности, които тези хора, така или иначе, извършват често като извън-

Милена Дамянова

реден труд в детските градини“.

„Силно вярвам, че скоро всичко ще приключи и ще можем да влезем в нормален режим на работа. За периода на извънредното положение Комисията ще заседава само по нормативни изменения, които касаят настоящата ситуация. При необходимост имаме готовност да работим и извънредно, за да спазим сроковете, свързани с началото на следващата учебна година“, уточнява Дамянова.

Какво още предстои пред законодателите? Очаква се МС да внесе поправките за задължителната детска градина за 4-годишните деца, които са публикувани за обществено обсъждане от Министерството на образованието и науката. Предстои второ гласуване на Закона за Националния институт по метеорология и хидрология.

Що се отнася до направените законодателни промени за усъвършенстване и развитие на професионалното дуално обучение, отук нататък е необходим ясен план за действие в национален мащаб. По-конкретно – идентифициране потребностите на бизнеса; непрекъсната комуникация с работодателите, така че да осмислят ползите за себе си от включване и инвестиране в едно такова обучение.

„Трябва да се използват повече възможностите, които дават иновативните училища, които бих нарекла експериментални. Такава беше идеята на законодателя при приемането на текстовете в ЗПУО. Нужно е и да работим повече по темата за кариерното ориентиране, разбира се, като активно се включи и бизнесът“, казва още Милена Дамянова. **АЗБЪКЪТ**

Нови гати за изпитите

Детските градини ще наваксват пропуснатото през лятото, когато родителите са на работа

Държавните зрелостни изпити за дванадесетокласниците към момента са планирани да се проведат на 30 май по български език и на 1 юни по математика (вместо на 20 и 22 май). Датите за външното оценяване след VII клас са 13 и 15 юни. „Това е вариантът, ако учебните занятия бъдат възстановени на 14 май – съобщи министърът на образованието и науката Красимир Вълчев. – Готови сме и за варианти, в които отлагането е по-голямо“, уточни в интервю за „Нова телевизия“ той.

Вълчев посочи, че всички висши училища у нас и в ЕС също са готови да изместят приемните кампании. „Ако в някоя страна или в някое висше училище не се променят кандидатстудентските кампании, ще издадем и по-рано дипломи на зрелостниците.“

Националното външно оценяване за X клас също е планирано за 13 и 15 юни, а това за IV клас – за 29 и 30 май. За първа година се въвежда външно оценяване след X клас по чужд език и информационни технологии, след което учениците ще могат да получат безплатен сертификат за ниво по език по Европейската езикова рамка.

Няма да има материал във външното оценяване, който да не е изучаван, увери министър Вълчев.

Няма да има и нулева година. Това би означавало всички ученици да изостанат с една година. Министър Вълчев припомни, че при прекратяването на присъствените занятия средно 60% от учебния материал е бил вече взет. След старта на дистанционното обучение училищата са напреднали с около 10% и в момента е взет около

70% от материала.

Дните от 13 до 16 април ще се използват за консултации, компенсирани на пропуските и занимания по интереси.

На този етап 89% от българските ученици са в дистанционна форма на обучение. 11% от тях са без обучение в електронна среда. В случая помагат медиаторите.

В страната има над 700 000 ученици в 40 000 паралелки и над 60 000 педагози. Материалът се усвоява различно. Причината е не само заради обучението в електронна среда, но и заради грипните ваканции.

Децата със затруднения в обучението, както и тези 11%, които не са обхванати в електронно обучение, ще отучват през юни и през юли. Министър Вълчев припомни, че това се е случвало и досега, когато някой

не е учил достатъчно през учебната година. Обсъжда се да има и повече занимания по интереси, повече летни занимания.

„Детските градини не могат ефективно да осъществяват обучение в електронна среда“, каза още Вълчев. Затова в момента по-голямата част от педагогическия персонал е в платен годишен отпуск, а непедагогическият в някои общини се ползва за други дейности, например социални. Затова учебното време в детските градини ще бъде удължено“, обясни Вълчев. Той акцентира, че е важно детските градини да работят през лятото и защото родителите няма да имат отпуска.

Вълчев отново благодари на учителите и родителите, че училището продължава въпреки сложната ситуация **АЗБЪКЪТ**

МОН с препоръки към частните забавачки

Министерството на образованието и науката и Комисията за защита на потребителите излязоха с препоръки във връзка с предварително заплатени суми за посещение на частни детски градини и частни детски ясли в условията на извънредно положение. Препоръките са в отговор на постъпили сигнали и въпроси.

Предвид въведеното извънредно положение частните детски градини и ясли не могат да изпълняват дейностите си и съответно не следва да изискват заплащането на непредоставена услуга.

В случаите, в които потребителите не ползват услуга, би

следвало им бъде възстановена заплатената авансова сума.

В периода, в който децата не могат да посещават съответните детски ясли и детски градини поради наложените ограничения, с цел защита на здравето им юридическите лица, предлагащи услугата, чрез директорите на частните детски градини и ясли могат да използват различен подход в зависимост от възможността за договаряне – възстановяване на платените суми, използване на платената цена за бъдещи периоди или др.

Обективен факт е, че въпреки преустановяването на посещенията на децата в детските

градини и ясли съществуват необходимо присъщи разходи на институцията (наем на сграда, охрана, ток, интернет и др.), които следва да бъдат разплащани и за времето на извънредното положение, поради което е възможно прихващане на част от вече заплатената сума.

Страните могат, след постигнатото съгласие във връзка с посоченото, да го оформят с подписване на анекс към договора за предоставяне на услугата, като юридическото лице, респ. директорът на институцията би могъл да предостави и съпътстващ документ (ваучер, разписка и др.). **АЗБЪКЪТ**

Внимавайте с дезинфектантите

Едно от важните условия е те да са произведени на основата на етилов алкохол и да са с концентрация около 70%, за да бъдат ефективни при борба със заразата. По-евтиният метилов алкохол, освен че е опасен за здравето, не може да унищожава бактериите и вирусите. При всички случаи обаче дезинфектантът е помощно средство и не замества редовното миене на ръцете, обясняват лекари.

При дезинфекциране на помещения, каквито са класните стаи и училищните коридори, обаче са необходими специализирани препарати. Те са особено полезни при редовното почистване на повърхности като шкафчета, чинове или клавиатури. В такива случаи е добре да се спазват определени изисквания към състава на препаратите или да се купува от добре познати производители. Те при тежават всички необходими сертификати, работят

и с големи клиенти и имат достатъчни количества от продуктите на склад.

„Произвежданият от нас препарат е на базата на етилов алкохол. Концентрацията му е над 70%, оптимална за унищожаване на микроорганизми и бактерии, в това число и коронавируси – обяснява Хараламби Хараламбиев, изпълнителен директор на един от най-големите и стари български производители – „Лакпром“. Оттам предупреждават, че денатурираният алкохол е специално преработен, така че да не е подходящ за пиене. Но е подходящ за ефективна и безопасна дезинфекция на ръце и повърхности при риск от заразяване с коронавирус. В същото време, не уврежда кожата и дрехите при употреба. От „Лакпром“ поемат ангажимент да доставят поръчаните количества до образователните институции. **АЗБЪКЪТ**

Снимка Община „Подуяне“

Районната администрация „Подуяне“ получи подарък от 143. ОУ „Георги Бенковски“. Преди години училището купува 3D принтер, с помощта на който сега изработи 15 броя предпазни маски. Те са предоставени на служителите на общинската администрация. Столичното школо ще продължи да произвежда предпазни маски и да ги дарява на общината

Снимка Личен архив

Първата гарнитура на Алма матер в състав Антон, Иво и Даниел на състезанието ICPC в Букурещ през 2018 г.

Информатици се доказват в онлайн състезание

Два от отборите по програмиране на Факултета по математика и информатика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ заеха първо място на проведеното онлайн Пето междууниверситетско състезание по програмиране. Традиционен организатор е Нов български университет. Факултетът по математика и информатика е на първо място в крайната класация по университети. Ръководител на отборите на

Алма матер е доц. Милен Петров.

Членове на първия отбор на Софийския университет са Антон Чернев („Компютърни науки“, IV курс), Даниел Атанасов и Иво Дилов (двата са специалност „Информатика“, магистърска програма „Изкуствен интелект“). Те решиха всичките 10 задачи. Такова е постижението и на втората гарнитура на Алма матер в състав Виктор Терзиев, Иван Ганев и Петър

Ангелов – всички от III курс, специалност „Компютърни науки“.

Тази година в състезанието – генерална репетиция за националната олимпиада по програмиране, участват Икономическият университет – Варна, с 2 отбора, Нов български университет – 3 отбора, Американският университет в България – 1 отбор, Факултетът по математика и информатика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ – 4 отбора,

Русенският университет „Ангел Кънчев“ – 2 отбора, Университетът по библиотекознание и информационни технологии – 1 отбор, Югозападният университет „Неофит Рилски“ – 1 отбор. Надпреварата се проведе чрез системата HackerRank, като състезателите работиха от домовете си. На второ място е отборът на АУБ. Трето място си поделят отборите на РУ „Ангел Кънчев“ и на домакина НБУ. **АЗБУКИ**

Уроците на пандемията

Ръст на средствата за наука и иновации прогнозира заместник-министърът на образованието и науката Карина Ангелиева

„Това лято ще бъде малко по-различно от обичайните. Със сигурност ще трябва да обърнем повече внимание на децата, които в момента нямат възможност за дистанционно обучение, деца със специални образователни потребности и такива от семейства с по-слаб икономически профил. – Това каза пред Радио „Дарик“ заместник-министърът на образованието и науката Карина Ангелиева. – От друга страна, много родители в момента използват отпуските си, което означава, че през лятото ще бъдат повече от обичайното заети. И системата трябва да осигури и предложено възможности за допълнително обучение на децата, възможности за занимания по интереси.“

Според Карина Ангелиева проблемите, пред които днес са изправени обществата и държавите, ще променят и представите ни за образованието. Оттук нататък дистанционното обучение ще бъде съществена компонента.

Тя коментира и въпроси, свързани с науката и иновациите. Можем ли да мечтаем българи да имат принос към създаване на ваксина срещу COVID-19 например. „В науката нещата са изключително динамични. Изискват големи инвестиции. В рамките на това правителство реално започна финансирането на

Карина Ангелиева

науката и научните изследвания. След две години и половина вече можем да кажем, че има изграден капацитет, но той не е достатъчен. Твърда разгръщаме инвестициите в центровете за върхови постижения и тези за компетентност. В момента имаме изследователи с потенциал, които работят по ваксини, лекарства и много други аспекти на борбата с коронавируса. Само за месец, в рамките на „Хоризонт 2020“ са инвестирани 200 млн. евро. Проблемът засега обаче не е толкова в инвестициите, колкото в това да се направи картографиране на капацитетите, с които разполагат отделните държави.“

Друг проблем според зам.-министър Ангелиева е, че в някои държави научните изследвания и резултатите от тях не се припознават

като компонента при правенето на политики, не се припознават като основен партньор на публичните организации. Науката в областта на вирусологията не може да работи без данни. В момента в т.нар. европейски биобанки, само в 8 от тях, защото това е регулирано на национално ниво, имат натрупана база данни за пациенти с коронавирус. България не е сред тези осем държави, макар че е сред лидерите в биобанкирането. Но досега не сме работили по новите заразни болести.

„Ситуацията, свързана с новия вирус, ни поставя задачата да помислим дали не можем да създадем система от центрове, които да работят в подобни пандемични обстановки“, заключи зам.-министър Ангелиева. Тя припомни, че и нашите учени имат постижения в областта на вирусологията например. Доказателство за това е статия с български автори от далечната 1981 г., в която се съобщава за проучвания на вируси от групата на COVID-19.

В заключение Карина Ангелиева заяви, че въпреки ситуацията, която ще доведе и до икономически и финансови проблеми за ЕС и отделните държави, не се очаква намаляване на парите за наука и научни изследвания. Напротив, очакванията са за мащабни инвестиции в тях и в иновациите. **АЗБУКИ**

Кампания на Института за български език – БАН, и в „Аз-буки“

Как да избегнем повторението на предлога на

Илияна КУНЕВА*

Често при свързването на думите в по-дълги изречения се налага да се използват повече предлози. Когато предлозите се повтарят, е препоръчителна замяната на някой от тях, ако това не нарушава смисъла. Целта е по-добро стилистично оформяне на изречението, например: **На 14 март на сцената на Народния театър можете да гледате премиерата на дебютната пиеса на младия автор Иван Петров;** по-добре: **На 14 март на сцената на Народния театър можете да гледате премиерата на дебютната пиеса на младия автор Иван Петров.** В случая значенията на предлозите **на** и **от** се припокриват и това прави замяната възможна.

Друг начин за избягване на повторението на предлога **на** е неговото изпускане. Това е допустимо при определени условия, например ако предлогът е след отглаголно съществително: **за оказване помощ на пострадалите** вм. **за оказване на помощ на пострадалите**. Изпускането е възможно, ако отглаголното съществително (в случая **оказване**) е образувано от глагол, който изисква пряко допълнение, т.е. допълнение без предлог: **оказвам помощ**. Когато обаче отглаголното съществително е членувано, употребата на предлога е задължителна: **оказването на помощ на пострадалите** (а не: ***оказването помощ на пострадалите**).

Разбира се, изпускането на предлога е изцяло с цел да се разтовари изречението от многократното повторение, без това да е задължително, например: **„утвърждаване (на) Класификатор на областите на висше образование и професионалните направления в рамките на...“**. И в двата случая – със или без първия предлог **на**, изречението е правилно. С изпускането на предлога **на** при повтарянето му не бива да се прекалява, а да се използват и други възможности за стилистична редакция.

*Гл. ас. д-р Илияна Кунева работи в Секцията за съвременен български език към Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – БАН.

България притежава ценна биобанка с коронавирус

Повишаване нивото на сигурност на маските, използвани в масовия случай, предложиха наскоро учени от БАН. Учени от Института по полимери също работят над проблема за ограничаване на коронавируса. Това припомни в ефира на bTV председателят на БАН акад. Юлиан Ревалски.

Той е категоричен, че времето показва и доказва колко е важно страната ни да притежава научен капацитет със съответната експертиза. Нашите учени помагат както в борбата с пандемията, така и за анализа на процесите, които произтичат от нея. В институтите на БАН например в направление биомедицина има отлични специалисти в областта на имунологията, вирусологията и епидемиите. „Постиганията им дават надежда за създаването на нови ваксини и на терапевтични препарати“, каза акад. Ревалски.

Акад. Юлиан Ревалски

До една година се очакват резултати по отношение на създаване на ваксина в Института по микробиология, както и на щамове. Оказва се, че страната ни притежава банка от първия коронавирус, който е от 80-те години на миналия век – 229Е. В момента вирусолозите и имунологите на БАН го използват, за да тестват 22 продукта, проучвайки тяхното влияние като имуностимуланти, като терапевтични препарати или като дезинфектанти във връзка с коронавируса. **АЗБУКИ**

Имаме кандидат за наградата „Карл Велики“

Проектът „Лечение без граници“ ще представя България на 13-ото ежегоден избор на общоевропейския конкурс за наградата „Карл Велики“ за младежи тази година.

Българското национално жури избра проекта, номиниран от Марта Антонова и осъществен от екипа на сдружение „Лечение без граници“, за национален победител. Той ще се напредварва с кандидатите от другите държави за Наградата. Журито, съставено от евродепутатите Цветелина Пенкова и Атидж Алиева-Вели и председателя на Националния младежки форум Симона Димитрова, избра победителя измежду 12 кандидатури.

Проектът е социален и целта му е да подкрепя българци,

нуждаещи се от лечение в чужбина, със съвети за техните права като пациенти, за дарителски кампании и възможности за финансиране на лечението, както и с доброволци, които да помагат на място на болните – с преводчески услуги в болницата или съвети за града, в който ще се проведе лечението. Екипът зад „Лечение без граници“ определя като своя мисия да свърже българите, които живеят в чужбина, знаят отлично езика и са интегрирани в местната общност, с пациенти, които не могат да получат живото-

спасяващо лечение в България. Към Проекта вече са се присъединили повече от 300 доброволци в 19 държави по света, а екипът се стреми към по-нататъшно развиване на доброволческата мрежа.

Според членовете на журито проектът „Лечение без граници“ е основан на Европейската здравна стратегия и допринася за прилагането ѝ без финансиране от институции, което е пример за добра практика. Той предлага подкрепа на хората в критичен момент в живота им и отразява европейски ценности, като солидарност и емпатия, ангажиране на млади хора с доброволчество.

Поради епидемията от коронавирус ЕП и Фондацията за международната награда „Карл Велики“ от немския град Аахен решиха да отложат дейностите около тазгодишното издание на Наградата, включително церемонията по награждаването, планирана за 19 май 2020 г. След утихване на кризата националните победители ще бъдат информирани за взетите решения.

В НЯКОЛКО РЕДА

23-ГОДИШНАТА МАРИЯ АТАНАСОВА Е ИЗБРАНА ЗА „МЛАД ЕВРОПЕЕЦ ЗА 2020 ГОДИНА“

Отличие се присъжда на млади хора на възраст между 18 и 26 години, които са се отличили в подкрепа на международното разбирателство и интеграцията в Европа. Тя е студентка във варненския МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“, специалност „Акушерство“. Мария Атанасова е наставник на ромската младеж и член на Европейската мрежа за ромска младеж в България. 23-годишното момиче работи с младежки организации като доброволец още от гимназията. Номинирана е за Наградата заедно с други петима младежи. Поканена е на интервю пред Представителството на ЕК в Берлин, след което е избрана за „Млад европеец за 2020 година“. Мария обяснява, че основно се занимава с доброволчество и менторство на младежи от ромски произход, поради което е номинирана за тази награда.

ПЪРВИЯТ ХАКАТОН ЗА ЕВРОПА #EUVSVIRUS НАСКАТОНЩЕ СЕ ПРОВЕДЕ В ПЕРИОДА 24 – 26 АПРИЛ

Патрон е българският еврокомисар по иновации, изследвания, култура, образование и младеж Мария Габриел. „В тази извънредна ситуация има нужда от спешни решения за новите предизвикателства, пред които сме изправени, затова се надявам възможно най-голям брой програмисти и новатори да се присъединят към нас в борбата срещу коронавируса“, каза Габриел. Участниците, които предложат най-добри решения на проблема за недостига на критични медицински и производствени материали за справяне с икономическите затруднения в държавите членки на ЕС, както и за подобряване на дистанционното обучение ще бъдат поканени да се присъединят към платформата на Европейския съвет по иновациите (ЕСИ). Тя ще им предостави достъп до инвеститори, фондации и други възможности за финансиране.

ЕП ПЛАНИРА ИЗВЪНРЕДНО ПЛЕНАРНО ЗАСЕДАНИЕ НА 16 И 17 АПРИЛ

Брюксел ще продължи работата по взимането на специални мерки за борба с пандемията. В дневния ред ще има дебат със Съвета на ЕС и ЕК за гласуването на резолюция за координираните действия на ЕС за борба с пандемията от COVID-19 и нейните последици. ЕП е готов също да гласува всички законодателни или бюджетни предложения, подготвени от ЕК, за да отговори допълнително на настоящата ситуация. „Европа реагира и показва силата на нашите съвместни действия. Ще бъде направено много повече, особено ако всички работим заедно в борбата да победим този вирус“, коментира председателят на ЕП Давид Сасоли.

100 млрд. евро от ЕС за защита на доходите ни

Още през април малките и средните предприятия ще могат да разчитат на кредити, гарантирани от европейски фондове

Страница на Антоанета НАЙДЕНОВА

Спасяването на човешки живот и осигуряване на препитанието на хората са от жизненоважно значение във времената на тежка криза.

ЕК предложи да се създаде инструмент за солидарност, наречен SURE, на стойност 100 млрд. евро, който ще помогне на работниците да запазят доходите си, а на предприятията – да оцелеят. Предвижда се и всички налични структурни фондове да се пренасочат към действия в отговор на разпространението на коронавируса.

Подпомагане ще получат всички нуждаещи се, включително земеделците и рибарите. Тези мерки се основават на настоящия бюджет и за тях ще се използва всяко свободно евро. Те показват необходимостта от приемането на стабилен и гъвкав дългосрочен бюджет на ЕС. Работата на ЕК ще се насочи към това да се гарантира, че ЕС може да разчита на стабилен бюджет, за да се изправи отново на крака и да напредва по пътя

към възстановяването. „В настоящата криза с разпространението на коронавируса ефект ще имат само най-силните ответни действия. Трябва да използваме всичко, с което разполагаме. Чрез новия инструмент за солидарност ще мобилизираме 100 млрд. евро, за да могат хората да запазят работните си места, а фирмите да продължат да функционират. Това е европейска солидарност“, заяви председателят на ЕК Урсюла фон дер Лайен.

Като продължение на това ЕК разблокира 1 млрд. евро от своята покана за спешно представяне на предложения за научни изследвания и иновации в областта на коронавируса. Така броят на подкрепените проекти се увеличи до 18 с общ бюджет от 48,5 млн. евро по линия на „Хоризонт 2020“. Проектите дават възможност на 140 изследователски екипа от цяла Европа да съсредоточат усилия върху разработването на бързи диагностични методи, лечения и ваксини, както и за изучаването на развитието на епидемията с помощта на епидемиологията и моделирането.

В рамките на новоизбрания проект, наречен „Тест за HCoV19“, който се координира от ирландска компания, ще бъде разработен и валидиран тест за бърза молекулярна диагностика на новия коронавирус. Това ще помогне на здравните работници на първа линия да диагностицират болестта по-бързо и по-точно и да се намали рискът от по-нататъшното ѝ разпространение.

към възстановяването.

Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ), които ще послужат като гаранция за Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ), част от групата на Европейската инвестиционна банка. Това ще позволи на ЕИФ да дава специални гаранции, за да стимулира банките и други заемодатели да предоставят ликвидности на поне 100 000 европейски малки и средни предприятия (МСП) и дружества със средна пазарна капитализация, засегнати от икономическите последици от

пандемията, като се очаква личното финансиране да бъде в размер на 8 млрд. евро. С това се изпълнява ангажиментът на ЕК за незабавна помощ на сериозно засегнатите МСП, като парите могат да бъдат налични още през април.

Сумата от 1 млрд. евро, отпусната от ЕФСИ по линия на механизма за гарантиране на заеми по COSME и от Гаранционния механизъм за МСП – InnovFin по линия на „Хоризонт 2020“, позволява на ЕИФ да предостави гаранции на стойност 2,2 млрд. евро на финансови посредници и така дава възможности за налично финансиране в размер на 8 млрд. евро. Гаранциите ще се предлагат на пазара от ЕИФ чрез покана за заявяване на интерес, която вече е публикувана и насочена към няколкостотин финансови посредници, банки и др. заемодатели. Основните характеристики на тези гаранции ще бъдат: опростен и по-бърз достъп до гаранцията на ЕИФ; по-високо покритие на риска; акцент върху заемите за оборотен капитал; възможност за по-гъвкави условия, като удължаване на срока, разсрочване или гратисни периоди.

Цифровите технологии не само свързват хората, но и улесняват достъпа им до произведения на културата и изкуството, което е много ценно при извънредни ситуации като тази. Благодарение на цифровизацията европейските граждани могат да посетят виртуално музеи, галерии, библиотеки, паметници на културата. Вече са реализирани 12 успешни проекта, финансирани по програма „Хоризонт 2020“, които могат да послужат като добри практики за цифровизацията на културното наследство. Подкрепата за научни изследвания и иновации в тази област ще продължи и в новата програма „Хоризонт Европа“ чрез кълстера за култура и творчески индустрии

Снимка ЕК

Поредният виртуален маршрут на в. „Аз-буки“ ни води в Смолянския край. А примери за това как се справят ученици, учители, родители в необичайната обстановка, са взети от две училища – ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ в с. Арда и СУ „Христо Ботев“ в с. Чепинци.

Страница на
Татяна ДИКОВА

Мария Семерджиева,
началник на РУО

Федя Романов,
директор

Във всичките 61 училища в област Смолян се извършва обучение в електронна среда. Обхванати са 98% от децата. На тези, които нямат крайни устройства, се предоставят материали на хартия. Това коментира за в. „Аз-буки“ началникът на Регионалното управление на образованието в Смолян Мария Семерджиева. Тя изрично подчертава, че родителите съдействат изключително много, а децата подхождат отговорно към обучението си в необичайната среда.

Не са забравени и предучилищните групи в детските градини. На страниците на институциите и във фейсбук-групите се публикуват материали, с които малчуганите се запознават със съдействието на мама и татко.

„Ситуацията ни постави в режим на генерална репетиция за

тотално обучение в електронна среда. Разбира се, то винаги може да намери приложение и в една нормална учебна година, особено когато става дума за ученици с проблеми със здравето или живеещи в отдалечени, а през зимата и трудно достъпни места – нещо твърде характерно за нашата област“, продължава Мария Семерджиева. Тя дава за пример защитеното училище в с. Арда. Децата са под 20, но изключително трудният релеф, особено през зимата, прави невъзможно извозването им до някое близко училище.

Директорът на малкото школо Федя Романов с радост съобщава, че учебният процес върви с пълна сила. За Основно училище „Св. св. Кирил и Методий“ в с. Арда годината е юбилейна – 150-годишн светско образование в селото и в региона. Въпреки тежкия демографски срив, „стопил“ школото до 13 ученици през

настоящата учебна 2019/2020 година, то заслужено се гордее с постиженията на своите възпитаници – днешни и от отминали години.

„За наша изненада и деца, и родители се справят много добре. Започнаха с огромен интерес нестандартното си обучение и продължават и досега да бъдат мотивирани, включително да се подготвят за външните оценявания след IV и VII клас“, продължава директорът. И напомня, че випуските на малкото училище са с високи резултати през изминалите години на националните препитвания. А родителите държат изкъсо наследниците си да залягат над уроците. „Така резултатите идват от само себе си“, казва директорът. Уточнява, че всички деца имат крайни устройства. Заниманията се водят във виртуална класна стая. И не се прави само преговор на изучения материал, а се продължава

с нови уроци, с препитвания и писане на минипроекти още от самото начало на принудителната карантина. Федя Романов дава за пример предмета, по който преподава – география. От една страна, часовете са малко, от друга – твърде много, за да се посветят само на упражнения. Затова шестокласниците и седмокласниците продължават уроците по учебната програма, предвидена за втория срок.

На помощ в трудната ситуация идва и друг факт, който обикновено е със знак минус – слетите класове в малкото арденско училище. Само че именно те са приучили децата да се занимават и самостоятелно в рамките на учебния час. Използват се различни платформи за надграждане на знанията, докато учителят е ангажиран с по-малките или по-големите в слятата паралелка.

В малкото планинско училище продължава с пълна сила и подготовката за тазгодишните национални изпити. „Дори и новите знания, които сме взели онлайн, да се включат в националните изпити, това не ни пречи. Децата ни ще вземат докрай предвидения материал по всички предмети от учебната програма и ще се справят много добре“, убеден е директорът.

Коментира и начина на изпитване. Намира за минус това, че изпитването е по принцип тестово. Това ограничава възможностите на детето да развие

самостоятелно мислене, да пише грамотно. „Проблемът е от години. Децата бързо свикнаха с тестовите. Всичко е наготово. Но губят уменията да изложат познанията си. Безупречно се справят в интернет средата, когато трябва да подготвят презентация например. Но когато трябва да развият въпрос, да изложат идеи, да защитят тези, срещат затруднения. Наблюдавам от години седмокласниците – отговорите им са логични и точни, но децата не умеят да пишат, изостават с краснописа и правописа, създаването на свободни текстове, писане на съчинения. Не е необходимо да складираме у тях толкова много информация. Източниците са много. Трябва да ги научим как да търсят достоверната информация, и още по-важно е как да излагат идеите си, да защитават тезите си, да следват логиката на мисълта си“, казва Федя Романов. Припомня, че дори олимпиадите по география са организирани така, че децата да разчитат на запаметяване на цифри, имена, статистически данни.

„В този нелек момент всички си помагаме – учители, ученици, родители. А децата в някои отношения учат нас, учителите. Помагат ни, по-бързо се ориентират с кои платформи да се работи, защото са по-практични и не засичат“, заключава моят събеседник.

Между празници, делници и извънредно положение

Всяка година по дългогодишна традиция преподаватели и абитуриенти излизат в планината. В неформална обстановка учителите и младите хора споделят неизказани през годините неща. Тази година традицията ще се спазва. Е, със сигурност няма да е преди началото на лятото, но тогава ще има и повод за други радости – кой е станал студент, какво е избрал да учи.

Героите на този необикновен абитуриентски бал са учители, ученици и родители от СУ „Христо Ботев“ в с. Чепинци, Смолянско. За тях сме имали и други поводи да разказваме. Миналата година абитуриентите избраха в голямата си част да се явят на държавен зрелостен изпит по биология и средният им успех ги класира на трето място в страната. Дължат го до голяма степен на учителката по биология Даниела Куцева. Но директорът Манчо Трампов е категоричен – всички колеги от началната до гимназиалната степен имат принос за успехите на децата.

„Обстановката, която в момента се получи с извънредното положение и прилагането на дистанционната форма на обучение, специално в нашето училище не

Манчо Трампов,
директор

ни затрудни. От две години целият педагогически екип работим с безплатната онлайн платформа Smart Classroom – разказва Манчо Трампов. – Трудното беше първата седмица, докато се синхронизират нещата между учители, ученици и родители – последните са най-важните, когато говорим в страната. Дължат го до голяма степен на учителката по биология Даниела Куцева. Но директорът Манчо Трампов е категоричен – всички колеги от началната до гимназиалната степен имат принос за успехите на децата.

Сега заниманията следват своя нормален ход. Всеки учител провежда уроците си във виртуална класна стая. Редовни часове имат и преподавателите по физическо и по изкуствата, както и по профилираната подготовка.

В училището се радват и на много добра връзка с

родителите. „Ситуацията изигра изключително важна роля по отношение на образованието. Много бързо на колегите им се наложи да влязат в „идеална форма“, шегува се директорът.

В СУ „Христо Ботев“ преподават 30 учители, учениците са 205. Около 40 от тях пътуват от съседни населени места. В чепинското училище са категорични, че нелеката ситуация има и своите положителни страни – грипните ваканции вече няма да бъдат ваканции, учебният процес ще продължава. Сложният планински релеф също няма да е причина някои деца да пропускат занимания. В тези случаи виртуалната класна стая ще бъде на разположение. „Имам възможност и наблюдаваме дори от дома си уроците на колегите. Да не говорим, че имам двама ученици, единият абитуриент. Признавам, че в голямата си част заниманията са като в реална класна стая. Ситуацията ни дава шанс и да затвърдим проектно базираното обучение. Децата работят върху малки проекти, които изискват определени знания, но и допълнително проучване. После резултатите от работата им се връщат на

Снимка Община Рудозем

Модерната образователна инфраструктура помогна много уроците в СУ „Христо Ботев“ в с. Чепинци бързо да се пренастроят за виртуалния свят

учителя, който трябва да оцени старанието на всеки.“

А що се касае до отсъствието. „Няма да кажа, че присъствието е на 100%. Но говорим за единици, някои от които и в реалното училище все ще намерят начин да се отклонят от часовете. Но ако сега пишехме неизвинени отсъствия, щяха да са много по-малко“, казва

Манчо Трампов. Но отчита необходимостта учителите правилно да преценяват натоварването на учениците. „В началото този вид обучение се прие с ентузиазъм от децата. Интересно им е. Но да не се наложи след време децата дори да намразят компютрите. Много е важен балансът, ако искаме да имаме ефективност“, обобщава Трампов.

В пълен ход върви и подготовката за зрелостните изпити. „Тази година випускът ни е от 14 човека. 11 ще се явят на изпит по биология, един – по химия, и двама – по история. С подготовката за ДЗИ по „История и цивилизации“ се е заела Даниела Сувариева, а по химия – Незиха Смаилова.

Повсеместна подкрепа – равно на положителни резултати

Дигитализацията на образованието се случи много по-бързо, отколкото някой е очаквал. В област Враца има 69 училища с 16 343 ученици. От тях само в две училища изобщо не се провежда дистанционно обучение, тъй като няма възможност за осъществяването му. В 41 от училищата се провежда частично електронно обучение, тъй като има по 10 – 15 деца, които нямат устройства или интернет и за тях са организирани алтернативни методи.

„Основният проблем е липсата на необходимата техника – казва началникът на РУО – Враца, Галина Евденова. – Добрата новина е, че получаваме повсеместна подкрепа от всички. В община Бяла Слатина има много добра инициатива. Там кметът и представители от общината направиха дарение за част от учениците и закупили 92 таблета, а на други осигуриха интернет свързаност. С пари от бюджетите на училищата са осигурени общо 160 таблета в Бяла Слатина.

Много от училищата търсят дарения от хора и фирми за техника, която не се използва. По този начин част от учениците на ПГ „Димитраки Хаджитов“ – Враца, са снабдени с крайни устройства и интернет. В региона има и много училища, които работят с „Амалипе“, и те също им съдействат чрез кампанията „Стара техника за ново начало“. В резултат от тази подкрепа учениците, които не се обучават в електронна среда поради липса на устройства, в областта са само 7,91% от общия брой.

„Това се дължи на огромните усилия на учители, директори и родители да подсилят децата, така че по-голямата част от тях да преминат на онлайн обучение – подчертава Галина Евденова. – На тези, които още не са обхванати в него, се носят разпечатани материали. В процеса са включени образователни медиатори, хигиенисти и учители, хора от кметствата във всички населени места. Включват се и младежи доброволци. Те помагат, като носят разпечатани материали на учениците без устройства и интернет от врачанското ОУ „Васил Левски“, което се намира в една от махалите на града. Учители от това училище пък правят предавания-уроци по рисуване, музика и т.н., които се излъчват безплатно по местната ка-

Галина Евденова, началник на РУО – Враца

белна телевизия ТВ „Михайлов“.

Въобще срещаме подкрепа от всички – от медиите, от интернет доставчиците, които предоставят на социално слабите деца безплатен достъп до интернет. Така че определено има много добри примери и резултати“, казва Евденова.

45 са детските градини на територията на областта. Те сега не работят, но имат готовност да отворят през лятото и да се справят с подготовката на бъдещите първокласници. Някои от тях имат желание да пускат материали на родителите, за да се занимават въщи с децата, но е препоръчително малчуганите да не се натоварват.

„Форсмажорните условия се отразяват изключително положително и виждам, че колегите непрекъснато се самоусъвършенстват, уточнява началникът на РУО – Враца. – Събрана е информация за училищата по кои платформи извършват обучението, и има създадени групи за взаимопомощ по видове платформи. Тези, които са по-напреднали, помагат на колегите си, обменят информация помежду си, което също е много полезно. Изключително сме благодарни на родителите, защото без тях няма как да се справяме, особено с по-малките ученици.

Отчитат се и други положителни тенденции – някои ученици, които не са били особено мотивирани при традиционния начин на обучение, сега определено се занимават с много по-голямо желание – твърди Галина Евденова. – Учителите споделят, че някои от тях изживяват желание да работят все повече в изцяло електронна среда, което ги радва. Обратната връзка, която получаваме по всички възможни канали, определено е положителна – от учители, от директори, от кметства, от родители. Осъществявам пряк контакт и с едно комшийче – всяка вечер си говорим от терасите и той също ми споделя как върви обучението при него и неговите приятели.“

Хиляди деца се включиха в рисуването на дъги с надеждата, че всичко скоро ще се оправи

Предай нататък!

Със силата на детското изкуство срещу пандемията

Страницата подготви Антоанета НАЙДЕНОВА

Хиляди деца от училища и детски градини в област Монтана се включиха в кампанията на италианските деца „Предай нататък“. Първоначално тя беше подета от ОУ „Иван Вазов“, но в нея се включиха децата от почти всички училища и детски градини от областта. Те нарисоваха дъги с надпис „Всичко ще бъде наред“ и сложиха рисунките на прозорците и балконите си точно в 12.00 часа на 29 март.

„Получихме толкова много снимки с уникални дъги, които предизвикват радост, усмивка и надежда! Надявам се, че децата ще запомнят този красив емоционален момент и след време ще си спомнят за него като за незабравимо преживяване. Подобни инициативи не само

възпитават на съпричастност, човешчина, доброта и подкрепа,

но и разнообразяват ежедневието на децата, правят го по-интересно и по-слънчево – разказва началникът на РУО – Монтана, Трайка Трайкова. – Активността на децата е много голяма. Стремим се да поддържаме духа, за да не се загуби ентусиазмът и у децата, и у учителите. Опитваме се да ги мотивираме по всички възможни начини.“

85% от учениците в областта са обхванати в дистанционно обучение, като не всички от тях ползват електронни платформи. Някои работят в групи във „Фейсбук“ и „Вайбър“, тъй като в региона има

Трайка Трайкова, началник на РУО – Монтана

много социално слаби семейства и децата нямат устройства или интернет. Сред децата от уязвимите групи в квартали, като „Кошарник“ в Монтана, където се намира НУ „Георги Бенковски“, има само едно устройство. Затова там се работи основно с медиатори, които им разнасят материалите, разпечатани на хартия, а след това се осъществява връзка по телефона.

„Полагаме неимоверни усилия, за да могат всички да участват в обучението по някакъв начин – обяснява Трайкова. – Обнадеждаващо е, че все повече деца проявяват интерес и се включват в електронното обучение, броят им се увеличава непрекъснато. Анонимни дарители – частни лица, купуват устройства на учениците или пък плащат за достъпа им до интернет. Няколко училища участват в проекти на „Амалипе“ и също очакват да получат техника. Доста от тях вече са получили крайни устройства от МОН по проекта „Образование за утрешния ден“.“

Служителите от РУО подкрепят учителите и участват активно в процеса, някои от тях учат педагозите как да работят с избраните от тях платформи. „Това не ме изне-

надва, хората са много отговорни, но не очаквах, че до такава степен ще успеят да се мобилизират за толкова кратко време. Помагат си един на друг, мотивирани са и работят с невероятна всеотдайност – такава солидарност приятно ни изненадва“, коментира Трайка Трайкова.

60 са училищата на територията на област Монтана, а учениците са 12 075. Детските градини са 48 с 3600 деца. Те са в отпуск сега, но някои от тях продължават да работят, да дават указания и насоки на родителите как заедно с децата да работят по проекти.

Обединеното училище „Христо Ботев“ в с. Долни Цибър, община Вълчедръм, е

наставник на две съседни училища,

които не били подготвени да преминат към електронно обучение. Учителите са помогнали на колегите си, като им изпратили материали и ги обучили как да влизат в платформите и как да работят с тях. Професионалната гимназия по лека промишленост в Монтана е една от първите, които започнаха да шият предпазни маски. Две учителки работят неуморно и раздават готовите – вече снабдиха РЗИ, след това дадоха на колегите от другите училища, на домовете за възрастни хора.

„Това са дребни неща, но правят цялата картина да изглежда позитивно независимо от напрегнатата ситуация. Мобилизацията е на ниво, хората разбират от половин дума какво трябва да се свърши, и дано така да продължи“, завършва Трайкова.

Майсторство на педагога е да „запали“ и трудното дете

Възпитаниците на Професионалната гимназия по облекло и стопанско управление в Дупница са сред търсените специалисти в региона

Надя КАНТАРЕВА

В нашия град, а и в региона, професията на производител на облекло от текстил е много търсена. По неофициална информация има фирми, които възнамеряват да „внесат“ работници от съседни и по-далечни страни. Фирмите в Дупница и областта имат крещяща нужда от среден персонал. В това отношение, като обучител на кадри, гимназията ни, на практика, е без конкурент. Не можем да си позволим и ден „да прескочим“ планираните уроци. В дистанционното обучение, което наложихме, впечатляващо добре се справят и учители, и ученици. Както и другите училища, използваме „Фейсбук“, „Месинджър“, имаме регистрация в Школо.бг. Имаме 3 – 4 деца, които в домовете си не използват интернет. За тях колегите подготвят материали на хартия и училищният медиатор ги оставя в пощенските кутии по домовете. Радвам се, че макар гимназистите да са големи хора, в новия стил на работа се включват и родителите им. Всеки ден търсят информация какво следва в онлайн обучението. Всички сме заинтересовани да преодолеем тежкото изпитание.“

Така започва разговорът ни с Борис Кръстев – директор на Професионалната гимназия по облекло и стопанско управление в Дупница.

Училището вече е договорило с местни фирми от бранша ученици от паралелка дуално обучение – за производство на облекла от текстил, да стажуват в техните цехове. Бъдещите специалисти по текстилни изделия, които ще бъдат в XI клас, два пъти седмично ще работят в реална производствена среда, а дванадесетокласниците

Борис Кръстев,
директор

– три пъти седмично.

„Търсен партньор сме от бизнеса. И заплащането вече никак не е малко. Освен това през изминалата година текстилни фирми ни дадоха 4 съвременни машини, за да практикуват учениците. Това е твърде добра възможност младите хора да вземат професия и да осигурят бъдещето си – смята заместник-директорът Денка Новачка, самата дизайн технолог и преподавател по специалните предмети. – Сега има и една паралелка в VIII клас – „Оператор на производството на облекло“, която подготвяме също за дуално обучение. Другата паралелка е за конструиране и моделиране на облекло от текстил, от която излизат моделиер технологи. Важно е учениците да са на стаж във фирмите. Да пипнат техниката, на която работи съвременният бизнес. В противен случай, когато постъпи на работа новозавършилият специалист, той не е на мястото си. Това е страшно за младия човек. Но явно, гимназията добре се справя. Наши възпитаници са начело на фирми. Днес дори имаме повече от 40 ученици, които пътуват от други селища. За тях Общината е поела разходите за транспорта“, обяснява Новачка.

„Учениците от дуалната паралелка през следващата учебна

година ще са в X клас и съответно ще се сключват договорите с тях за дните с изнесена практика. Ще видим как ще се получи – допълва Борис Кръстев. – След първата гимназиална степен – X клас, някои деца ще продължат в училището, други ще предпочетат да работят. Все пак те са получили, макар и на базово ниво, определени умения. В това са насочени сега усилията ни – да ги задържим и те да продължат образованието си във втората гимназиална степен.“ През изминалата учебна година отпадат двама ученици. Сега екипът на гимназията се бори да няма нито един.

Днес в старата, с над 90-годишна история професионална гимназия учат 205 ученици. Още 10 са предпочели самостоятелна форма на обучение. Две са професионалните направления – икономика със специалност „Икономика и мениджмънт“, и „Производство на облекло от текстил“, където е паралелката с дуална форма на обучение. Директорът е искал да върне и паралелката по общарство, каквато е имало преди години. Била е една от силните, търсени специалности навремето, но малкият брой желаещи да овладеят този занаят днес, не дава възможност за формиране на паралелка.

От година гимназията е член на Националната академия на училищата по мода. Организацията на сродните гимназии в страната е ценна според Борис Кръстев, защото контактът с колегите означава обмен на информация, черпене на полезен професионален опит. Например той е учител повече от 15 години, но е директор едва от година. Признава, че има какво да научи: „Споделянето на опит е ценно, защото преподаването е едно, администрирането на образователния процес е доста по-различно. Голяма подкрепа за нас, педагозите и ръководителите в сферата на образованието, е държавната политика по отношение на професионалното образование.“

Важна тема, по която дискутират с колеги – директори на професионални училища, е организирането на извънкласни прояви, участия в състезания и европейски форуми. „Още не сме направили опити например да се включим в програмата „Еразъм+“, но започнахме подготовка. Важно е за учениците да видят как се случват нещата извън познатата им среда, да наберат опит извън „дома“ – допълва директорът. – Изключително важно е да се намери индивидуален подход към отделния ученик. Обсъждаме темата с колегите, даваме идеи как да грабнем вниманието на младия човек и да го задържим. Ако разчитаме на информацията, която можем да дадем на учениците, няма да успеем. Децата имат пребогата информация от мрежата и учителят остава назад, ако не прояви

педагогическо умение, не прояви творчество. Трябва много, много да даде от себе си, за да бъде водещият, да е полезен.

Колегите разчитат на иновативно преподаване, в това отношение има много още да работим. Не е въпрос просто да се справиш – споделя Борис Кръстев. – Имаме 8 деца със СОП, усвояват професията шивач. За учебните практики и те използват шивашките работилници на училището.

Помагат им другите ученици, обгрижват ги като приятели. В гимназията работим с ресурсен учител, психолог и медиатор. На него разчитаме за контакт с родителите, със самите деца. При посещенията в домовете е добре дошъл, независимо дали заради проблем, или отсъствие по болест на ученик. Медиаторът не е измислена позиция за заемане на щата, а нещо изключително полезно.“

Снимка Владимир Риболовски

Бъдещите производители на облекла са много търсени кадри в региона на Дупница

ПОЩЕНСКИ УСЛУГИ

ТЪРГОВСКИ ДЕЙНОСТИ

ФИНАНСОВИ УСЛУГИ

ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

www.bgpost.bg

„Обърната класна стая“

**Росица
РАНЧЕВА**

„Обърната класна стая“ е най-практикуваният обучителен метод в Гимназията с преподаване на чужди езици „Ромен Ролан“ в Стара Загора.

Основно комуникацията между учители със съответните класове става чрез електронния дневник, който се ползва отпреди няколко години. В създадената ситуация на извънредно положение всички се оказаха напълно подготвени да го използват. Вече имат рутината и затова не се наложи да се обучават допълнително.

Относно обучителните платформи в гимназията

е дадена пълна свобода всеки преподавател да използва такава платформа, чрез която се чувства най-удобно и най-сигурно, за да преподава уроците. Едни правят на живо видеоуроци, като изискват учениците да бъдат на място в определен час от деня, когато по седмично разписание имат съответния учебен предмет. Обучението се осъществява в електронна среда, като се използват електронният дневник на училището, електронни учебници на издателствата, онлайн платформи за създаване на виртуални класни стаи – Google Classroom, G Suite, ZOOM и др. Конкретната платформа и вариант за работа се избира

от самия учител в зависимост от спецификата на учебния предмет.

За използване на платформата на Министерството на образованието и науката Microsoft са създадени акаунти на абсолютно всички ученици и преподаватели.

„Препоръчахме на колегите да използват дните, през които са вкъщи, за да разучат една или друга платформа, за да бъдем подготвени в бъдеще и да преценят коя им пасва най-добре“, коментира директорът Теодора Николова.

Учениците са доволни, доколкото имат свободата, като изключим тези онлайн връзки, да извършват всички домашни

и други задания в удобно за тях време. Задачите им се поставят за определен срок, след това ги връщат на учителите, които пък резюмират как са се представили.

За Езикова гимназия се оказва най-ефективен методът „Обърната класна стая“. Прилагането му дава възможност на учениците за максимална активност, от една страна. А от друга – отсъства се кои материали са достоверни, на кои да се доверяват, откъде да получават информация, кое не си струва да бъде обсъждано, да му се обръща внимание и пр. Платформата позволява да се правят тестове и контролни, да се получават нови звания.

Снимка dolap.bg

Дните на отворени врати в старозагорската Езикова гимназия „Ромен Ролан“ винаги са изключително посещавани. Тази година дори кандидат-гимназистите ще се ориентират във виртуална среда

Родители с признание за онлайн обучението

В бургаското ОУ „Найден Геров“ се справят безпроблемно с новото предизвикателство

**Донка
ТЪНКОПИЕВА**

Анкета в бургаското Основно училище „Найден Геров“

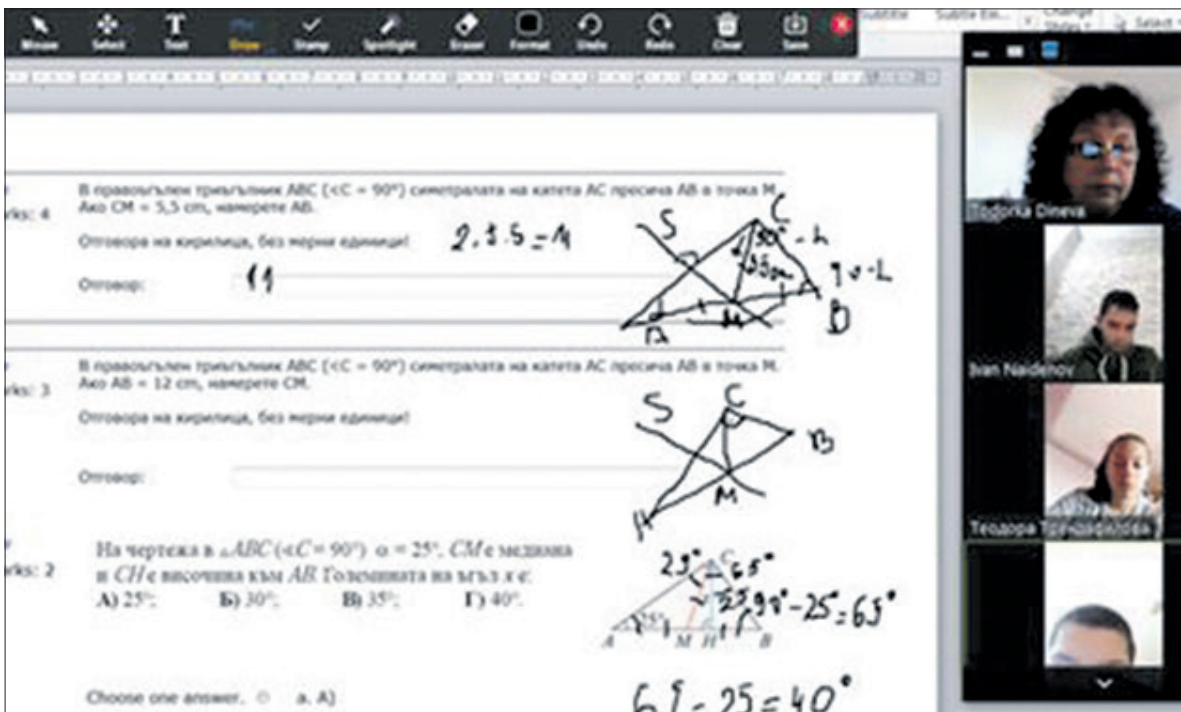
дава показателна картина за отношението на родителите към онлайн обучението. 31.5 % са категорични, че новата форма не им харесва. 42.4% са отговорили, че на децата им харесва. 3.8% твърдят, че няма разлика. А 16.3% са дали отговор, че на детето му харесва да учи от дома, но те самите предпочитат то да е в училище.

Учениците в ОУ „Найден Геров“, което се намира в най-големия комплекс на града – „Меден рудник“, имат свое е-училище отдавна. По думите на директорката Гинка Дикова още преди 11 години са започнали да работят по тази „екзотична“ тогава тема. Сега се чувстват удовлетворени. Не само те, а и учениците им и техните родители. Това показват и непрекъснатите анкети, чрез които се следят нагласите на ученици и родители.

В училището се ползва платформата Moodle и всяко дете с постъпване в школото получава свой акаунт. При нормалния учебен процес често домашните се правят в електронен вид.

„Когато преди години по един проект направихме електронното училище, имах чувството, че останаме неразбрани“, спомня си директорката. Но сега е

Снимка ОУ „Найден Геров“

Урок по математика в VII клас с преподавател Тодорка Динева

Виолета Илиева,
началник на РУО

дошъл моментът, в който натрупаните знания и опит да послужат на екипа от 57 учители.

Още преди кризисната ситуация асинхронното обучение в училището е доказано като работещо.

Сега се надгражда с внимание към учителите, затова и денят започва с работно съвещание за учителите. На него се решават поетапно всички възникнали проблеми в процеса на работа.

„Още от първия ден ползвахме Zoom платформата, сега и Microsoft Teams. Използването на социалните мрежи е сведено до минимум – само за децата от уязвимите групи. За синхронното обучение стремим се да се използват само тези две платформи. Те са предпочитани от колегите. Така и учениците не се лутат за кой час как ще се осъществява връзката“,

обяснява директорката.

По нейни думи децата и родителите от уязвимите групи са силно заинтересовани от учебния процес. Адаптирани са към новата среда. Самите деца дават повод на учителите да се гордеят с тях. Част от тях продължават след VII клас в елитни бургаски училища.

Екипът от преподаватели и ученици се справя блестящо с предизвикателството, започнало като истинско приключение преди години, а сега наложило се като необходимост. От 600 ученици в ОУ „Найден Геров“ само 50 деца не са обхванати. От 57 учители 55 работят в дигитална среда.

„Няма предмет, по който да няма оценяване и да не текат занятия“, категорична е директорката.

В момента стремежът на учителите е да се балансира синхронното и асинхронното обучение. В начален етап е най-трудно, там се работи изключително със съдействието на родителите.

В това училище не са забравени и децата със специални образователни потребности. Използвайки указанията на Просветното министерство, с тях работи и педагогическият съветник. Индивидуалните часове се водят от двама учители.

Въпреки че родителите

и учениците са удовлетворени от общуването по различни канали с педагозите, от анкетите става ясно, че децата имат нужда от повече развлекателни материали и по-голямо разнообразие „в клас“. В екипа се работи за усъвършенстване на проектобазираното обучение, при което всички да изразяват максимално лични умения и възможности.

Директорката залага много на обратната връзка с родителите и държи да получава мнения, препоръки. В по-голямата си част те са положителни. Единичи си позволяват да хейтърстват по повод усилията, които екипът на училището полага в новата среда. И макар една част от децата, особено по-малките, да страдат от липсата на класната стая и живия контакт, обучението от дистанция доказва уменията и креативността на учителите от едно бургаско училище, което може да се определи като модел на всички останали в региона.

Според инж. Виолета Илиева – началник на Регионалното управление на образованието в област Бургас, учителите са самоотвержени и борбени натури. Те се справят блестящо с новите предизвикателства. „Почти всички родители са доволни от това, което се случва в образователната система. Сега задачата е във всички училища да се дозира обемът самостоятелна работа, която дават учителите, преподаващи в един клас“, коментира инж. Илиева.

През август 2018 г. правителството одобри за първи път 11 национални програми, насочени към науката, за периода 2018 – 2022 г. Така към проектното ѝ финансиране се прибави още един инструмент – програмното финансиране. А целта е да се преодолее фрагментацията в научноизследователската система, да се консолидира научноизследователският потенциал, да се въведе споделено използване на изградена инфраструктура, концентрация на финансови ресурси за решаване на важни за обществото проблеми и избягване на двойното финансиране. Важни цели на програмите са и дългосрочната реинтеграция в български научни и научно-образователни институции, трансферът на знания и косвеното подобряване качеството на висшето образование в България.

В „Аз-буки“ представя резултатите от изпълнението на първите научни програми у нас.

Зина СОКОЛОВА

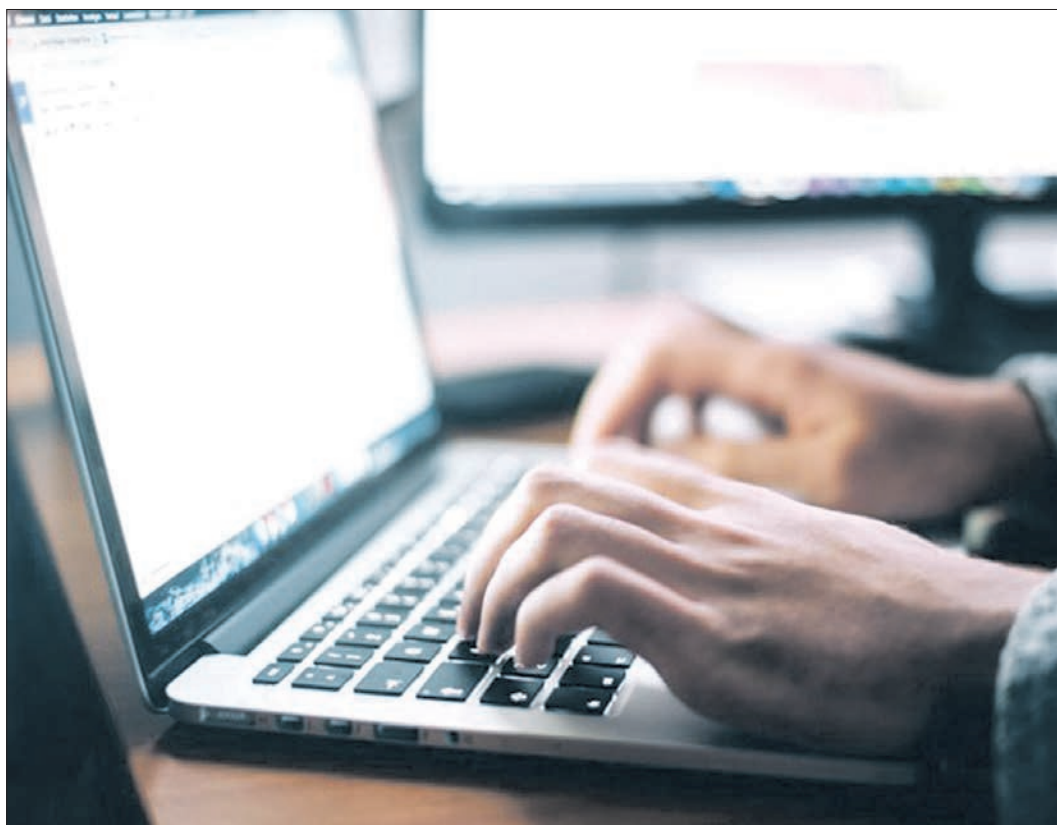
Националната научна програма „Електронно здравеопазване в България“ (е-Здраве) е насочена към използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в здравни продукти, услуги и процеси с цел да се подобрят както здравето на гражданите, така и ефикасността при предоставянето на здравни услуги. Електронното здравеопазване предполага събиране и обработка на големи обеми клинична информация. Налице са и редица препятствия пред развитието на електронното здравеопазване в страната, като: липса на оперативна съвместимост между различните софтуерни продукти и системи, използвани от лекари и медицински звена; недостатъчно добре е регламентирана защитата на личните данни; прекъснати са връзките между лечебните заведения; липсват добри практики за оптимизация на разходите чрез събиране на големи количества данни и анализ на терапевтичната ефективност, които да послужат за вземане на целесъобразни решения.

Една от основните дейности по Програмата е свързана с осигуряване на съвместимост при обмяната на данни, свързани с клиничния и диагностичния процес.

„В течение на работата установих, че има редица европейски стандарти, над които в Европа се работи от 1996 г. – казва проф. Евгений Кръстев от Факултета по математика и информатика към СУ „Климент Охридски“, един от ръководителите на Програмата. – У нас те само се цитират, но на пръстите се броят специалистите, които имат представа за какво става дума. А те са важни, защото без стандарт няма да има съвместимост на информацията. Медицината е много широка и интердисциплинарна област. Информацията, която се обменя, е сложна, медицинските специалности имат различна терминология и една и съща терминология може да се представя по различен начин в множество единотипни медицински документи. А в центъра на всичко трябва да е пациентът, той трябва да има полза от въвеж-

Програмата е-здраве ще подобри медицинските услуги

Учени разработват стандарти за обмен на информация за лечебната терапия

Националната програма „Електронно здравеопазване“ е насочена към подобряването на здравни продукти, услуги и процеси чрез използването на новите технологии

дането на информационните услуги на електронното здравеопазване. Обмяната на информация цели той да получи качествено медицинско обслужване. Ако няма навременна информация за различните заболявания, алергии, лекарствата, които взема даден човек, в случай на спешна нужда решението няма да бъдат адекватни.“

Европейските стандарти включват създаването на електронен здравен запис. Този запис съдържа по-богат набор от информация за историята на заболяването и прилаганата терапия. Целта е, когато човек си смени личния лекар, записът да върви с него. Но у нас засега такова нещо няма, казва ученият. Освен това обмяната на информация трябва да отчита редица ограничения, наложени за по-голяма сигурност и защита на личните данни, и не може да става без съгласието на пациента.

„Много е важно да има и семантична съвместимост – уточнява проф. Кръстев. – Един лекар пише заключения по много различен начин, а ако пациентът отиде в чужбина, всичко това трябва да се превежда така, че да е разбираемо. За целта в света има въведени терминологии с кодове за всяко лечение и заболяване и това позволява те лесно да се превеждат, без да възникват неясноти. Затова работим и за създаването на т.нар.

терминологични услуги.“

В България се ползват много ИТ приложения в областта на медицината, но те не се подчиняват на общи стандарти. Всяка компания прави неща за себе, което е голям проблем, подчертава проф. Кръстев. Всеки личен лекар има база данни, но в стандарт, специфичен за неговия продукт, и поради това тези данни не могат да се споделят и анализират. Ако човек трябва да смени личния си лекар, той не може да управлява, да се разпорежда с тази информация. Освен това тези бази от данни са безценен източник за оценка на ефективността от приложението на лечебната терапия и лекарства по отношение на социално значими заболявания. Националната здравна каса налага определени стандарти, но те са свързани основно с финансовите отчети. В тях обаче трудно ще се намери семантичен контекст, който позволява анализ доколко едно лечение е било ефективно. Екипът на научната програма за е-здраве е амбициран да покаже, че е възможно на основата на въвеждане на европейски стандарти в обмяна на информацията да се осъществява и семантична съвместимост. А не само да се отчитат бройки болни и дни престой в болницата.

„България е единствената страна в Европа, която кара болниците да се отчитат ежедневно по електронен път – подчертава проф. д-р Димитър Чаръкчиев от Клиниката по ендокринология към Медицинския университет в София, ръководител на Програмата. – А тази информация може да се дава на определен по-голям пери-

од от време. Сега за един пациент 4 пъти се изпраща информация – при приемане, планиране, изписване и получаване на хистологичната диагноза. Но преди тази диагноза всякакъв обмен на информация е безсмислен, защото след хистологията може да се измени цялата диагноза за този пациент. Подобен подход води до изтощаване на ресурсите, а те могат да се насочат за осъществяване на основните дейности на тази уникална национална програма. В основата на всичко трябва да са дори не пациентите, а въобще гражданите, които може и да не са болни, но трябва да минават например на профилактични прегледи. Смисълът на електронния здравен запис е всички прегледи и резултати от изследвания да бъдат събрани на едно място. Това може да подобри работата на лекарите. В Унгaria преди време се направи

анализ за инсултите и се установи, че концентрацията на тази болест в определени райони е в резултат на забавена спешна помощ. У нас подобни изследвания не се правят.“

Втората основна дейност в програмата е-здраве е свързана със създаването на прототипен демонстратор на диктофон за български език, специализиран за избрана медицинска област с цел по-лесно изготвяне на медицинска документация. Българската медицинска общност с голям интерес приема тази насока и очаква резултати, казва проф. Чаръкчиев. Основната идея е лекарите да могат да диктуват на компютъра анамнеза или друга информация, вместо сами да я пишат. Това би облекчило тяхната работа. В чужбина има подобни практики. Проблемът тук също са многото термини и затова се създава речник. Но все още има много работа, за да се стигне до практически резултат.

Създаването на система за оценяване ефективността на лечението е трета основна дейност в Програмата. Трябва да се разработи прототип на информационна система за анализ на големи масиви от разнотипни бази данни например за социално значими заболявания – сърдечносъдови, захарен диабет и др., по определени параметри. Може да се следи нивото на хемоглобин и как се изменя то след включването на даден иновативен медикамент. Или пък да се следи нивото на хормоните, за да се прецени дали лечението е ефективно. По Програмата се разработва и система за оценка от прилагането на 13 иновативни медикамента от 2019 година. В последната седмица на месец март членовете на Изпълнителния съвет на ННП „е-Здраве“ са представили на МОН списък с конкретни предложения за актуализация на задачите в Работния план с цел постигане на резултати, които да подпомогнат борбата за преодоляване на проблемите, породени от епидемията с коронавируса. Очакваните резултати ще бъдат приложими както в България, така и в другите страни от ЕС, засегнати от това инфекциозно заболяване.

„До 1990 г. България контролира 75% от производството на хардуер и софтуер в бившите соцстрани. Тя е водеща и в областта на информационните технологии в здравеопазването – подчертава проф. Димитър Чаръкчиев. – През 1987 г. е създадена първата болнична информационна система на базата на микрокомпютри в Института по ендокринология. Имаме богата история, създадени са национални системи, като автоматизирана система за управление на профилактичните имунизации (АСУПИ). Друга съвременна система за управление е тази за Центъра за спешна медицинска помощ, завършена през 1990 г. от младежки програмен колектив. Адресите се получаваха по радиотелефон, а на малък терминал се отбелязваше кога тръгва линейката, и се отчиташе времето, за което е стигнала, колко време е престояла на даден адрес, в коя болница е закаран пациентът и т.н. Така във всеки един момент се е знаело колко коли са свободни. Сега въпреки GPS устройствата такава система за двустранна комуникация не съществува.“

Министерство
на образованието и науката
Национално издателство за
образование и наука „Аз-буки“

Директор:
д-р НАДЯ КАНТАРЕВА-БАРУХ
Заместник-директори:
ТАТЯНА ДИКОВА
НИКОЛАЙ КЪНЧЕВ
1113 София
„Цариградско шосе“ 125, бл. 5
тел: 02/425 04 70
02/425 04 71
izdatelstvo.mon@azbuki.bg
azbuki@mon.bg
<https://www.azbuki.bg>
<https://www.azbuki.eu>

Аз-буки

Банкова сметка: Райфайзенбанк
бул. „Цариградско шосе“ № 101
IBAN: BG40RZBB91553139075716
BIC: RZBBBGSF

Национален седмичник
за образование и наука

АЗ-БУКИ

ISSN 0861-3990

РЕДАКТОРИ:

Антоанета Найденова
a.naidenova@azbuki.bg
д-р Зина Соколова
z.sokolova@azbuki.bg
Стоян Стоянов
s.stoyanov@azbuki.bg

ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН:

Иво Христов
i.hristov@azbuki.bg
Иван Шопов
i.shopov@azbuki.bg

СТИЛИСТ-КОРЕКТОР:

Анелия Врачева
a.vracheva@azbuki.bg

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ:

izdatelstvo.mon@azbuki.bg

КОРЕСПОНДЕНТИ В СТРАНАТА:

Белене – Ралица Господинова
088 7418349
Велико Търново – Здравка Маслянкова
088 6653255
Видин – Борислава Борисова
vidinstar@gmail.com
Враца – Николай Николов
088 5102295
Кърджали – Радка Петкова
088 6732874
Ловеч – Жанина Илиева
087 7209597
Пловдив – Деляна Лукова
088 7271712
Смолян – Ангел Добриков
088 9703271
Стара Загора – Росица Ранчева
088 6153628
Шумен – Светлана Крумова
srkumova@gmail.com

КОРЕСПОНДЕНТИ В ЧУЖБИНА:

Брюксел – д-р Яни Узунов
yaniz1@abv.bg
Никозия – Бранислава Бобанац
brani@abv.bg
Тел Авив – Рина Бакалова
rina.bakalov@gmail.com
Берлин – д-р Вана Велкова
dr.velkova@azbuki.bg

ДЕЖУРЕН РЕДАКТОР:

Татяна Дикова

Предпечатна подготовка:

НИОН „Аз-буки“

Печатница: „Алианс Принт“ ЕООД
ж.к. „Дружба“ 1, ул. „Илия Бешков“ 3А

Неподписаните снимки в броя са от архива
на в. „Аз-буки“ и глобалната мрежа

Материали не се връщат

Авторските права на публикуваните текстове
и илюстрации са собственост на вестника

НИОН „Аз-буки“ издава
научните списания:

„Български език и литература“
„Чуждоезиково обучение“
„Математика и информатика“
„Педагогика“
„Професионално образование“
„Философия“
„Стратегии на образователната
и научната политика“
„История“
„Химия. Природните науки
в образованието“

Сертификат от ЕК

Стопанска академия
„Димитър Ценов“ с
признание за качество

Вероника
ВАСИЛЕВА

Стопанската академия „Д. А. Ценов“ е единственото българско висше училище със сертификат от Европейската комисия за магистърска програма в областта на митническата професия. Екипът на катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“ предприе действия и кандидатства пред Комисията за сертифициране на развиваната от нея магистърска програма „Валутен, митнически и данъчен контрол“. Свищовското висше училище получи сертификат за съответствие на преподаваните модули в програмата с Европейската рамка за професионална компетентност в митническата професия. Стопанската академия „Д. А. Ценов“ е сред първите шест в Европейския съюз и единственото в България висше училище, преминало успешно през сертифициционния процес. Другите сертифицирани университети са от Испания, Германия, Унгария, Франция и Холандия, като Свищовската академия получи максималните 100 точки.

Сертификатите на шестте университе-

та връчи в Брюксел Стивън Густ – генерален директор на ГД „Данъчно облагане и митнически съюз“ към Европейската комисия (TAXUD). На церемонията присъства ръководителят на магистърската програма в Стопанската академия доц. д-р Момчил Антов. Сред присъстващите от българска страна бяха зам.-директорът на Агенция „Митници“ Борислав Борисов и представителят на митническата ни администрация в Брюксел Павел Манченко.

След завръщането си от Брюксел доц. Антов поясни, че с изданието сертификат Европейската комисия признава, че магистърската програма ВМДК покрива напълно изискванията на Рамката на компетентностите в митническата професия и свързаните с нея референтни програми за обучение в Европейския съюз. Сертификатът е гаранция, че в магистърската програма напълно са покрити изискванията за висококачествено и съвременно обучение по митнически контрол. Знак за качество, удостоверяващ, че обучението по програмата ВМДК осигурява придобиване на всички компетенции, необходими за успешна реализация както в митническите администрации, така и в

бизнес организациите не само в рамките на страната, но и в рамките на страните членки на ЕС.

Магистърска програма „Валутен, митнически и данъчен контрол“ в Стопанската академия е първата в страната и се развива близо 20 години. Дипломираните се в тази програма се реализират както в държавната администрация (Агенция „Митници“, Националната агенция за приходите), така и в частния сектор (митнически представители, данъчни консултанти, специалисти в логистиката и др.). Около 2/3 от кандидатстващите за тази магистърска програма са възпитаници на други висши училища, като всяка година сред приетите има и представители на практиката. При дипломирането си магистрите от ВМДК получават поименен сертификат, удостоверяващ, че са завършили първата за България сертифицирана магистърска програма в областта на митническия контрол. Екипът на Програмата има амбицията да я предложи в бъдеще и на английски език, което ще даде възможност на чуждестранни студенти да получат високо ниво на обучение по валутен, митнически и данъчен контрол в Стопанската академия в Свищов.

Стивън Густ – генерален директор на ГД „Данъчно облагане и митнически съюз“ (вляво) връчва сертификата на доц. д-р Момчил Антов

Снимка МУ – Плевен

Проф. Славчо Томов се присъедини към световната кампания в подкрепа на пациентки с ендометриоза

Походът се отлага, но не и идеята

Медицинският университет – Плевен, и УМБАЛ „Света Марина“ – Плевен, се присъединяват към световната кампания Worldwide EndoMarch – глобално събитие, в подкрепа на пациентки с ендометриоза. Ендометриозата е заболяване, при което тъкан от вътрешната обвивка на матката се установява извън нея, обикновено в други органи в областта на таза. Това може да доведе до проблеми, на първо място болки и безплодие. Заболяването се среща най-често при жени в репродуктивна възраст. Worldwide EndoMarch се организира за седма поредна година в повече от 60 страни по света. Но тази година във връзка с епидемичната криза това няма да се реализира чрез поход на студентите на Медицинския университет – Плевен, в подкрепа на пациентки с ендометриоза, нито с провеждане на профилактични прегледи от специалистите по АГ. Но и специалистите по АГ, и студентите оказват индивидуална подкрепа

от работното си място и от къщи.

България участва за първа година като официален партньор на инициативата с цел повишаване на информираността за заболяването, от което страдат 200 милиона жени по света, или 1 от всеки 10. Кампанията е под надслов „Една от 10. Ендомарш 2020“. Инициативата се провежда в партньорство с фондация „Ендометриоза и репродуктивно здраве“ и е под патронажа на Комисията по здравеопазване към 44. народно събрание.

Проф. д-р Славчо Томов, ректор на Медицинския университет – Плевен, гинеколог, онколог, се присъединява към световната кампания. Прави го от работното си място в условията на епидемичната криза COVID-19.

Петокурсникът Константина Каракадиева, специалност „Медицина“ – председател на Студентския съвет, също се присъединява към световната кампания Worldwide EndoMarch 2020. Прави го от къщи, в режим на дистанционно обучение. АЗ-БУКИ

IMI2 – надеждга за тежко болните

Инициативата за иновативни медикаменти (IMI2) обявява покана за представяне на проектни предложения в шест области. Краен срок за кандидатстване е 21 април т.г.

Инициативата за иновативни медикаменти е публично-частна партньорска инициатива на Европейския съюз и Европейската асоциация на фармацевтичните индустрии и асоциации. Целта ѝ е да подпомага съвместни проекти за научни изследвания и мрежи от индустриални и академични експерти, ориентирани към разработването на по-качествени и безопасни лекарства, насочени към лечението на рак, туберкулоза, ваксини, псориазис и артрит и за разра-

ботване на лекарства на базата на протеини.

IMI2 е публикувала на електронната си страница покана за участие чрез проекти до академични организации, средни и малки предприятия, пациентски групи, контролни органи, провеждащи съответните научни изследвания.

Детайлната информация е достъпна на електронната страница на инициативата: <http://bit.ly/imi2call20>

Уебинари във връзка с темите на конкурса, правилата за участие, както и възможностите за участие на малки и средни предприятия, могат да се прочетат на адрес <http://bit.ly/2S39Eob>.

Крайният срок за кандидатстване е 21 април. АЗ-БУКИ

Снимка СА – Свищов

Всичко ще бъде наред!

Мая ПАДЕШКА
Неапол – София

Както казват италианците, днес всички сме в една и съща лодка. Карантината, в която е поставена Европа, подложи на изпитание българските училища в България и по света. Но само за кратко. Вече всички работим онлайн. Избрахме платформите, виртуалните класни стаи; проучихме дигиталните ресурси, които предлагат българските издателства. Благодарим на всички, които направиха ресурсите си достъпни.

Това направихме и тук, в Италия, в Българското неделно училище „Родолубие“

– Неапол. В първата за нас учебна година като самостоятелно българско неделно училище бяхме изправени и пред това изпитание. В най-засегнатата от COVID -19 засега европейска държава от 12 март всичко премина в режим на строга карантина. Но учебният процес за нашите 50 ученици от градовете Неапол и Скафати продължи пред компютъра. Работим в малки групи и индивидуално. Не се съмняваме, че нашите първокласници ще могат скоро да кажат: „Вече сме грамотни! Четем и пишем на български!“.

Но не е само това, защото надеждата и творчеството не могат да бъдат поставени

под карантина. Стоенето въкъщи роди желание да се твори. Започнахме с възшебните думи, които днес могат да се видят на почти всеки италиански прозорец или балкон: *Andrà tutto bene!* – „Всичко ще бъде наред!“.

Децата продължиха да рисуват, затова директорката на БНУ „Родолубие“ Валентина Николова направи виртуална изложба с творби на Еди, Аурора, Винченцо, Алесия, Анджелика, Джесика, Дани, Тео.

От Неапол и Скафати поздравяваме всички ученици, учители, родители с думите: „Всичко ще бъде наред!“.

Снимка Личен архив

Така Джесика от Скафати вижда обединена Европа

Историята на един лекторат по време (и не само) на коронавирус

Каква е разликата преди и сега в обучението по български език, литература и култура в Университета Ка' Фоскари, Венеция

Ася АСЕНОВА

Каква е разликата между преди и сега? Наложена изолация и морето от технологични постижения на дигиталния свят доведе до нашата видимост днес. Единствената ни видимост, в случая – виртуалната... Къде сме ние – никъде и навсякъде в същото време. В онлайн изолатора или в кухнята на „Мудъл“, както го нарекоха приятели? Ето нашия виртуален лекторат във Венеция, преди и сега, който продължава да вирее между кухнята и изолатора, т.е. стаята за лекции.

От години се занимавам с електронно обучение, но аз също в работата си го използвам като съпътстващо нормалния процес средство. Днес обаче не разполагам с нито една от своите нормалности. За нас, преподавателите, особена разлика няма. Виждам, че сме по-отговорни, отчитайки важността на ролята си в моменти като този, въпреки че не сме били свидетели на нещо подобно. Как ще се справим – зависи от нас самите! Ние сме преподаватели и дали ще преподаваме в реална аудитория, или във виртуална стая, бихме могли да решим само ние, в зависимост от средата, в която работим, от нашите приоритети и компетенции.

Нямам реални часове от 24.02.2020, но посветих всеки миг от дните и нощите си за идеята си, за работата си, за каузата си, на всичко онова, което ме вдъхновява, дава ми енергия и смисъл да продължавам да го правя.

За да имам тази готовност днес обаче, извървях дълъг път.

Ще се върна малко назад, в Софийския университет през 2012 – 2014 г., когато бях координатор на проекта „Интегриране на електронни форми на обучение в образователния процес по български език“ по ОП „Развитие на човешките ресурси“. Ще спомена един-единствен резултат днес, който костваше

Снимка Университет Ка' Фоскари – Венеция

Невероятните аудитории на невероятния университет са самотни

Ca' Foscari
University of Venice

много усилия, но роди www.ezik.bg – електронната платформа за български език. От 2016 г. ezik.bg се опита да излезе плахо извън пределите на България, да достигне до българските лекторати. От 2017 неговата база данни се разширява благодарение и на друг проект към ФНИ – „Европейска идентичност на българския език: в търсене на нови изследователски и методически подходи“. От един месец в него има и рубрика „Български училища зад граница“ с подготвени електронни курсове и реализирани онлайн часове вече за Българското неделно училище „П. Яворов“ – Милано.

Какво се случи с ezik.bg преди повече от месец? Зарадва се на интерес, трупане на ресурси, обогатяване на базата данни. Възкръсна и началната идея от края на 2011, когато подадо-

хме Проекта. Сега по същия начин очаква да подхрани хранилището си, потребителите си, гостите си. Всички колеги са добре дошли. Вече активно се работи, в т.ч. и по нови курсове, с разширена аудитория и някои модули, отворени за всички.

Първият от тях е „Тестове. Български език като чужд“, където вече е поместена голяма част от наличните до момента тестове. Целта е да се увеличават и използват от възможно най-широка аудитория. За влизането в този модул е необходимо да се регистрирате сами в платформата.

С Българското училище в Милано пък стартирахме съвместна инициатива за серия лекции, които се излъчват на живо във фейсбук страниците, а целият архив е достъпен на канала на училището в YouTube и на ezik.bg, в модул „Цикъл лекции“ на рубриката „Лекторати“. Той е отворен и за гости на платформата, така че тези лекции биха могли да бъдат полезни за всички лектори, учители, преподаватели и техните

студенти, ученици, близки. Толкова много колеги и приятели откликнаха и приеха да участват, за което съм безкрайно благодарна.

Връщам се към изходната позиция, към лектората по български език в Университета Ка' Фоскари във Венеция, където съм от учебната 2014/2015. Днес нямаме единствено реалните часове, остана ни всичко онова, което до 21.02.2020 съпровождаше лекциите, упражненията, разговорите ни. Липсват ни очите, усмивките, шегите, смехът – истинското усещане да сме заедно.

Останалото си върви под пълна пара. Студентите в Ка' Фоскари отдавна разполагат с платформа и достъп до електронните варианти на курсовете, които посещават.

За вече напредналите използвам и друга електронна платформа – www.passbyhere.org, изготвена по проект International translation passport: developing effective functional practices for translation

of different text types, по програма „Еразъм+“, в който Ка' Фоскари имаше честта и удоволствието да участва.

Когато първите ми студенти напуснаха Ка' Фоскари и Венеция, във „Фейсбук“ направих страница *Caffè in bulgaro a Venezia*, за да продължим да бъдем заедно всички, изучавали и изучаващи български език в Ка' Фоскари. През страницата успявам по неангажиращ начин на практика да ангажирам и да поддържам вниманието и интереса. Приложението с тестовете дава възможност да се следят всички отговори, да се изведат тенденции в колебанията, за да се акцентира впоследствие върху тях. Това е възможно и в електронните платформи, така че тук ги провокирам по друг начин, през социална медия, до която прибягват студентите в свободното си време. За един лекторат са от изключително значение всички допълнителни стимули, така че се опитвам да използвам такива от най-различно естество.

С други думи, продължавам в същия дух, разширявайки кръга от онлайн лекции, допълвам ресурсите, практическите задачи и упражнения. И още толкова много има... Изпращам ви своите най-сърдечни поздравии от многоликата Венеция, сега тъжна и пуста. Надявам се тази ситуация да ни върне към основните човешки ценности, които пренебрегнахме и приемахме за даденост! Дано много скоро можем да видим отново усмивките си на живо, да чуем гласовете си, да се радваме на смеха си. Нека всички да сме най-напред здрави, да не спираме да вярваме... да продължим пътя си! Заедно, уверени, будни! Будителите тръгват първи...

Пълния текст четете в научното списание „Професионално образование“, бр. 2/2020, издание на НИОН „Аз-буки“

АБОНАМЕНТ 2020

Изданията на „Аз-буки“	Цена за 12 месеца
Вестник „Аз-буки“	78 лв.
Научно списание „Български език и литература“	39 лв.
Научно списание „История“	39 лв.
Научно списание „Математика и информатика“	39 лв.
Научно списание „Педагогика“	87 лв.
Научно списание „Професионално образование“	50 лв.
Научно списание „Стратегии на образователната и научната политика“	53 лв.
Научно списание „Философия“	30 лв.
Научно списание „Химия. Природните науки в образованието“	53 лв.
Научно списание „Чуждоезиково обучение“	39 лв.

Абонирайте се В РЕДАКЦИЯТА с отстъпка

3% от цената –
при **ТРИ**
и повече издания

5% от цената –
при **ПЕТ**
и повече издания

15% от цената –
за **ПЪЛЕН** комплект
от изданията

Контакти: София 1113,
бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5,
тел.: 02/425 0470;
azbuki@mon.bg

www.azbuki.bg
www.azbuki.eu

АЗ-БУКИ ФОТОКОНКУРС

Снимката е участник в четвъртото издание на Националния фотоконкурс „Моето училище е най-хубавото“. Автор **МАРИАНА ДРАКОВА**, ОУ „Христо Ботев“ – Търговище

„Моето училище е най-хубавото“

ПЕТИ НАЦИОНАЛЕН ФОТОКОНКУРС

Под патронажа на министъра на образованието и науката Красимир Вълчев

Национално издателство „Аз-буки“ очаква творбите за V издание на Националния фотоконкурс „Моето училище е най-хубавото“.

В Конкурса могат да участват:

Ученици от I до XII клас, които представят във фотоси училищния живот.

Авторски творби се приемат до 1. XI. 2020 г.

Адрес: konkurs@azbuki.bg „За фотоконкурса“

Участието в Конкурса е без такса.

Подробни правила за участие на: www.azbuki.bg

Изпратените снимки се оценяват от авторитетно жури с председател **проф. д-р Станислав Семерджиев** – ректор на НАТФИЗ, изпълнителен директор на Световната асоциация на филмовите и телевизионни висши училища.

Победителите се обявяват през декември 2020 г.

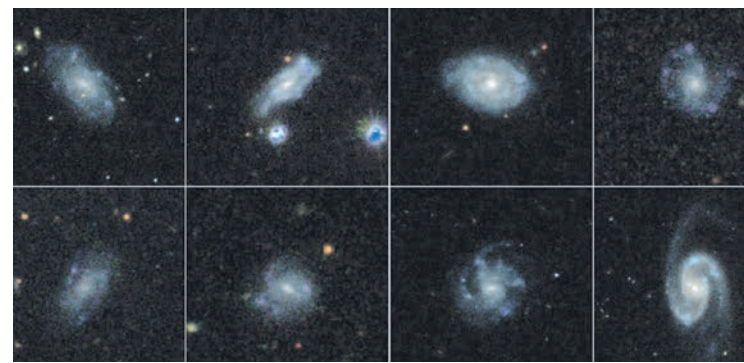
Най-добрите 12 фотографии ще бъдат включени в специален календар за 2021 г.

Ученическите творби ще бъдат публикувани в изданията на „Аз-буки“.

На лов за... галактики

Искате ли да сте първият човек, който вижда галактика, непозната за човечеството? Именно сега му е времето да се присъедините към учениците на лов за нови галактики. Това е шанс да станете част от т.нар. гражданска наука и да видите нещо, което никой друг човек не е виждал. Такъв шанс ни дава проектът Galaxy Zoo. Благодарение на него самоизолацията може да се превърне в супер-полезно и много любознателно хоби. Проектът се ръководи от астрофизика от Оксфорд Крис Линът. Всеки може да му помогне при търсене на нови галактики. Реалната работа е свързана не толкова с технически задачи. Астрофизици заснемат нови снимки на неизследвани части от небето. Чрез Galaxy Zoo любителите могат да помогнат, като търсят и класифицират нови галактики, които се забелязват на изображенията.

Пред Space.com Линът обяснява, че „формата на галактиката разказва

нейната история – кога се е натрупала материя, дали се е сблъсквала с други галактики и кога е започнала да формира звезди“. Ученият уточнява, че „астрономите са изключително добри в правенето на снимки на нови галактики, но не се справят добре със сортирането на информацията за тях“.

Проучването на нощното небе може да даде на астрономите на

първ поглед непреодолима купчина нова информация, а привличането на армия от доброволци ще бъде решаващо, за да се разбере каква точно информация е събрана.

„Само като влезете в уебсайта <https://www.zooniverse.org/projects/zooniverse/galaxy-zoo>, можете да видите неща, които никой досега не е виждал“, казва Линът.

Уважаеми читатели,

Поради големия интерес към в. „Аз-буки“ ви предоставяме възможност да закупите неговите броеве и от следните места:

СОФИЯ: Национален природонаучен музей, бул. „Цар Освободител“ 1 (понеделник – неделя от 10,00 до 18,00 ч.); подлез „Плиска“.
ПЛОВДИВ: Основно училище „Алеко Константинов“ (библиотека-та), ул. „Божидар Здравков“ 3а, тел.: 032/62 56 73, 0887 073 478.

Министерство
на образованието и науката

АЗ·БУКИ

Национално издателство
за образование и наука

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
И ЛИТЕРАТУРА

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

ИСТОРИЯ

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

МАТЕМАТИКА
И ИНФОРМАТИКА

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

ПРЕДУЧИЛИЩНО
НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
Педагогика

Българско научно-методическо и педагогическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

ХИМИЯ
ПРИРОДНИТЕ НАУКИ
В ОБРАЗОВАНИЕТО
астрономия
биология
география
физика

ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

СТРАТЕГИИ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА
И НАУЧНАТА ПОЛИТИКА

Научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

Философия

Българско научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

Чуждоезиково
ОБУЧЕНИЕ

Научно-методическо списание
• година XX, 2012 • киевски 1

Избрано

от текстовете, публикувани в списанията
на Национално издателство

АЗ·БУКИ

www.azbuki.bg

15 9 – 15 април 2020 г.

Последиците от технологичната революция 4.0

*Откъс от „Управление на иновациите
в образователната организация на XXI век“*

Галин Цоков

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Образователните организации на XXI век се развиват в условията на осъществяваната в съвременното общество четвърта технологична революция. В сравнение с предишните индустриални революции при Четвъртата скоростта на осъществяване на промените няма исторически прецедент. Дълбочината на тези промени е свързана с трансформацията на цели системи на производство и води до реализираното на нови продукти и услуги, основани на изкуствен интелект, роботика, интернет на нещата, нанотехнологии, които увеличават ефикасността и качеството в личния ни живот. На основата на технологичната революция 4.0 се променя разбирането за същността на професиите и тяхното бъдеще. Според изследване на британски учени „65% от децата в първи клас ще работят в професии, които все още не съществуват“. Професиите на бъдещето ще изискват нови знания, умения и компетентности, които могат да се формират у следващото поколение чрез образование, което по различен начин да интегрира технологията в ученето. Работните места на бъдещето ще се характеризират с комплексност, ще изискват иновативно и креативно мислене. От своя страна, развитието на Образование 3.0 води до сливане на „невронауката, когнитивната психология и образователната технология, използвайки уеб базирани цифрови и мобилни технологии, включително приложения, хардуер и софтуер и всичко друго, което е пред него“ (Borden, 2015).

За да отговорят на тези предизвикателства, днешните образователни организации постоянно се променят, за да подготвят все по-успешно учениците за професиите на XXI век. Те трябва да въвеждат иновации в организация на училището 3.0, които са свързани със следните основни характеристики.

Заглавието е на редакцията

www.strategies.azbuki.bg

*Списание се реферира
и индексира в Web of Science;
The Philosopher's Index*

Главен редактор

Проф. д-р Ирина Колева
E-mail: kolevaira@gmail.com

Редактор

Д-р Албена Симова
0889 88 21 83

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: strategies@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Стратегии на образователната и научната политика“, кн. 6/2019:

ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Развитие на антикорупционно образование в българските висши училища / *Георги Петрунов*

Неравенства в държавните висши училища в България: доходи, количество и качество / *Лиляна Вълчева, Агата Манолова*

ОБРАЗОВАНИЕ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

Управление на иновациите в образователната организация на XXI век / Галин Цоков

Квалификацията на учителите в контекста на съвременните предизвикателства за качествено образование / Виолета Кюркчийска

НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ПАРАДИГМИ

Подготовката на докторанти по педагогика: нормативни измерения и удовлетвореност (ситуация от Факултета по педагогика, ЮЗУ „Неофит Рилски“) / Траян Попков, Александър Попков

Emotional Competence of the Social Teacher / Kadisha K. Shalgynbayeva, Ulbosin Zh. Tuyakova

Здравната култура на учениците в контекста на Стратегията на Световната здравна организация за промоция на здравето / Никол Донева, Маринела Грудева

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ

Детската агресия като модел на поведение / Албена Симова

1. Нов педагогически модел на Педагогика 3.0
 - Гъвкаво учебно съдържание и учебни програми – „феноменобазирано“ обучение (Mattila, Silander, 2015).
 - Персонализирано обучение – невронпедагогика и е-обучение (Kohn, 2016).
 - Смесено обучение и ефективно използване на ИКТ в обучението, изграждане на училище в облака (Pengelly, 2017).
 - Обучение навсякъде и по всяко време.
 - Колаборативно обучение по двойки или малки групи.
 - Учене чрез правене – проектобазирано обучение.
 - Формиращо оценяване и дигитално портфолио на ученика.
2. Промяна в архитектура и интериор
 - Гъвкава образователна среда.
 - Използване на всички пространства в сградата като учебна среда
3. Ангажирането на семейството и общността е важна част от успешното училище на бъдещето.
4. Образователно лидерство – насочено към самооценка и организационно развитие.
5. Учителят фасилитатор, коуч и активатор. Широко използване на ментори от общността.
6. Позитивното образование.
 - Развитие на характера – качества на личността на ученика.
 - Благоустройство и участие на ученика (Norrish, Williams, O'Connor, 2015).
7. Постоянно въвеждане на нови форми и видове обучение (мобилен устройства, интернет на нещата).
8. Децата и учениците от новото *Алфа поколение* – деца, родени след 2010 г., развиват потенциала си, като обучението се фокусира върху качествени резултати от тяхната учебна дейност. Това поколение е много различно, има „огромен контрол върху живота си на базата на използване на актуална информация, имат борбен дух, трансформиращо, поколението на дигиталната книга“ (McCrindle, 2010).

Така постепенно, в резултат от действието на иновационната преса от страна на външни и вътрешни фактори, образователните организации на XXI век включват иновациите и постоянните подобрения като ключови ценности в своята институционална култура. За да реализират успешно тази промяна, училищата на XXI век ефективно да управляват нововъведенията чрез механизмите на иновационния мениджмънт.

Терминът „иновация“ има латински произход и означава „обновление, нововъведение на нещо“. В практически смисъл иновацията е изменение на определено съществуващо положение в дадена област с нещо ново. От тази гледна точка, като иновации се разглеждат всякаква идея, ново изобретение, нов продукт или нова технология, които са реализирани и са стигнали до съответния потребител. Иновацията се определя и като промяна. Но не всяка промяна е иновация, а само онази, при която чрез използване на изобретение или съществуващи технологични средства по нов начин се въвеждат в практиката нови и полезни методи, продукти и услуги и така се създава ново поле за действие и реорганизация в организацията или обществото, като цяло. Иновация се определя като: „нова идея, метод или средство“ (Webster's New Encyclopedic Dictionary, 1994) и като, „промяна, която създава ново измерение за действие“

(Drucker, 2002: 23). От своя страна, иновацията в образованието се дефинира като процес, при който „нещо ценно се извлича от знанията и уменията чрез генериране, развитие и прилагане на идеи за създаване на нови или подобрени продукти, процеси и услуги“ (Watt, 2002). В този смисъл, иновациите в образователната организация са насочени към реконструиране на опита на учителите и училищните ръководители, които на основата на своите преподавателски умения и познаване на учебното съдържание генерират създаването на нови идеи и ги прилагат под формата на нови или подобрени образователни продукти или услуги. Така „иновацията в училище е крайният резултат от иновационната дейност, получила реализация във вид на нов образователен продукт или усъвършенстван процес, използван в практическата дейност“. От друга страна, иновацията, включително в сферата на образованието, се характеризира и като цикличен „управленски процес, който изисква специфични инструменти, правила и дисциплина“ (Davila, Epstein & Shelton, 2006). От тази гледна точка акцентът е преместен от специфични нови и полезни идеи до целия организационен процес и процедурите за промяна и развитие на организацията.

От своя страна, управлението, което основно е насочено и има за цел определянето и внедряването на новости и основни направления за промяна и обновление на образователната организация и образователната система се определя като иновационен мениджмънт в образованието. В рамките на образователните организации могат да се управляват и реализират успешно няколко основни нива на иновационни промени. Това разпределение на иновации на отделни равнища е направено в съответствие с тяхната сложност, времето, необходимо за тяхното осъществяване и необходимите управленски действия. Те са следните.

I ниво на иновации. Промяна в квалификацията на педагогическия персонал. Членове на педагогическия персонал могат да се включат в различни форми на вътрешна и външна квалификация. Възможна съпротива в този случай е малко вероятна и относително лесно може да се преодолее.

II ниво на иновации. Това ниво е свързано с промяна в установените процедури в рамките на организацията. Промените или новите процедури могат да бъдат свързани с нови форми на контрол върху качеството на преподаване; нови форми на взаимодействие с родителите; въвеждане на нови методи в процеса на обучение. В този смисъл, това са допълнителни, по същество частично модифицирани форми на дейност. Тези нововъведения изискват основно промяна в дейностите и функционални характеристики на ръководството и персонала.

III ниво на иновации. Включва промяната на структурата на организацията. Това са значително по-сложни промени. При тях се осъществява преразпределение на властта, на отговорностите на отделните учители и педагогически специалисти, промени във функциите на управление. Това ниво на иновации включва и промяна на нагласите в организацията, промяна на поведението на отделни лица или групи.

IV ниво. То е свързано с промяна на стратегията за развитие на организацията. Тази промяна се отразява в дейността на организацията, като цяло. Тези нововъведения засягат ценностни ориентации на учителите.

V ниво. Промяна на организационната култура. Тези иновации са най-трудни за реализиране и изискват максимално време и усилия.

За да се реализира успешно нововъведението в училището, е необходимо да се съблюдава най-общ модел на управление на иновациите, включващ следните основни етапи.

- 1) „Наличие на предпоставки за иновацията.
- 2) Признание на проблемите.
- 3) Възникване на инициатива за преодоляване на дисфункционалното състояние.
- 4) Теоретични и емпирични научни изследвания.
- 5) Създаване на визия, на концепция за нововъведението, преформулиране на индивидуалните роли, правила и отговорности.
- 6) Изпробване на визията с отделни членове на организацията, осъществяване на пилотни експерименти и др. (т.е. изпробване в определени класове или училища);
- 7) Допълнителна обработка на концепцията.
- 8) Запознаване на всички членове на организацията (т.е. педагогическите кадри) с визията, организиране на нови структури, провеждане на обучение за усвояване на нови умения, осигуряване на ресурси и др.
- 9) Практическо приложение на новостта, обособяване на нови рутини, променени процеси на работа, инструменти и механизми за управление на дейността, осигуряване на гъвкав контрол, продължаващо обучение и развитие, награди и признания, признаване на успеха и др.
- 10) Прекъсване, бюрократизация и връщане към предишни етапи или консолидация. При консолидация:
- 11) Разпространение на иновацията в други организации (т.е. в цялата образователна система).

12) Налагане на иновацията и загуба на нейната новост.

13) Замяна на иновацията с нов продукт“.

Като цяло, жизненият цикъл на иновацията в образованието според И. Агерондо трябва да бъде поне 10 години. В този смисъл, в училищата на XXI век реализирането на нововъведенията не трябва да се разглежда като еднократен акт, а като продължителен цикличен процес, свързан с провеждане на целенасочена иновационна училищна политика.

Условията, необходими за осъществяване на иновационна дейност в тези образователни организации, могат да се обобщят в следните основни направления:

- отчитане на множество външни за организацията (на пръв поглед) фактори;
- отчитане на ролята на всички елементи на средата;
- умело подкрепящо и подпомагащо ръководство;
- създаване на подходящи работни структури и професионално-учебни общности;
- включване на потребителите и родители;
- създаване на стимули;
- добра информираност и ефективно общуване.

Управлението на нововъведенията е насочено към „четирите стълба на иновацията“, а те са следните.

1) „Хората: капацитетът на човешките ресурси – знанията, уменията, нагласите и поведението на наетите лица във всички нива на организацията/институцията.

2) Ръководството: необходими са ръководители с ясна визия, ентусиазирани по отношение на организацията и нейното бъдеще, способни да мислят и действат по нови начини и да мотивират другите за същото.

3) Субкултури и микроклимат: необходима е работна среда, в която идеите и инициативите се приветстват, рискът се толерира, ученето и промяната се ценят.

4) Структура на организацията/институцията и работни процеси, позволяващи споделянето на знания и информация, сътрудничество, работа в екип“ (Dibbon, 2002). Съдържание на дейностите по иновационното управление включва дейности по:

- разработване на програми за иновационна дейност;
- наблюдение на процеса на разработване и внедряване;
- оценка на ефекта от внедряването;
- провеждане на иновационна политика;
- осигуряване на финансови и материални ресурси;
- осигуряване на квалифициран и обучен персонал;
- оформяне на програмни и проектни екипи в рамките на конкретното училище

(тази дейност е особено важна, добре подбраният и квалифициран проектен екип е гаранция за успеха при въвеждането на конкретната иновация в училищната организация).

Важни са и действията, насочени към управление на иновационните промени.

Крайна цел на иновационната промяна е подобряване на резултатите в дейността на училището и повишаване на неговата ефективност. Това става, като се влияе целенасочено върху един или няколко от следните елементи на организацията: *педагогически и управленски процеси; системи; организационни структури; роля на работното място и начин на осъществяване на професионалните задължения.*

Пълния текст четете в „Стратегии на образователната и научната политика“, кн. 6/2019 г.

Дифузията в медицинската практика

*Откъс от „Процесът дифузия –
основа на диализата“*

Берна Сабит
Джемиле Дервиш
Мая Никова
Йорданка Енева

Медицински университет – Варна

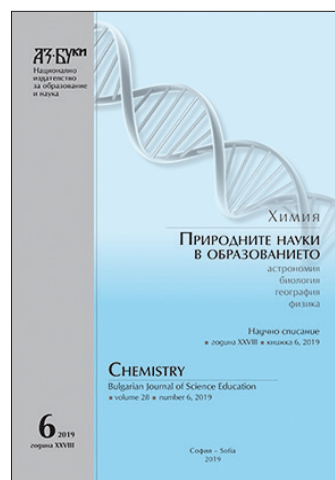
Осмоза, филтрация и дифузия

Дифузия – преминаване на вещества от област с по-висока към област с по-ниска концентрация под действие на топлинното движение на молекулите. Протича в еднородна среда при различна концентрация на частиците или при контакт на разнородни среди.

Различията между полупроницаемите мембрани се основават на техния състав, структура, големина на порите и пропускателност за различни вещества. По произход мембраните се разделят на *естествени* и *изкуствени*. По пропускливостта си се делят на *идеални* – пропускат само разтворителя, и *неидеални* – пропускат разтворителя и разтворените в него малки молекули и йони, но не пропускат колоидни частици и макромолекули. Несвободната дифузия на течностите и на някои от разтворените в тях вещества през полупропускливите мембрани се нарича *осмоза*.

Явлението осмоза се наблюдава в U-видна тръба, разделена на две части от полупропусклива мембрана, през която може да преминава само вода. Водните молекули преминават през мембраната в двете посоки, а останалите молекули не преминават. Тъй като броят на водните молекули в разтвора е по-малък, нивото на водата се повишава, а това на разтвора се понижава. Процесът продължава, докато се установи равновесие на дифузионния поток (фиг.1).

Заглавието е на редакцията

*Списанието е представено
в MIAR; CEEOL; EBSCOhost;
Google Scholar; РИНЦ*

Главен редактор

Проф. д.х.н. Борислав Тошев
E-mail: toshev@chem.uni-sofia.bg

Редактор

Никола Каравасилев
0889 48 99 01
Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71
E-mail: science@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Химия. Природните науки в образованието“, кн. 6/2019:

LETTERS TO THE EDITOR

48-а национална конференция
на учителите по химия / Елена
Бояджиева

Дигитализация на образова-
нието – необходимост и пробле-
ми / Зоравка Костова

EDUCATION: THEORY AND PRACTICE

Laser Micro-Perforation and
Fields of Application / Hristina
Deneva, Lyubomir Lazov, Edmunds
Teirumnieks

Elaboration of a Lab Exercise to Analyze the Characteristics of Photovoltaic Panels Through A V-I Electronic Unit / D. K. Gospodinov, D. A. Zlatanski, S. I. Sotirov

Полиелектролитни комплекси между хитозан и алгинат, получени чрез смесване при инжекторно разпръскване / Мария Марудова, Сотир Сотиров, Бисера Пиличева

Приложна фотоника и антиоксидантни свойства на високоолеиново слънчогледово масло с билкови примеси / Кръстена Николова, Стефка Минкова, Поли Радунчева, Георги Бошев, Ерман Фаридин, Нурал Джамбазов, Мариана Перифанова-Немска

Процесът дифузия – основа на диализата / Берна Сабит, Джеми-ле Дервиш, Мая Никова, Йорданка Енева

In Vitro Evaluation of the Antioxidant Properties of Olive Leaf Extracts – Capsules Versus Powder / Hugo Saint-James, Gergana Bekova, Zhanina Guberkova, Nadya Hristova-Avakumova, Liliya Atanasova, Svobodan Alexandrov, Trayko Traykov, Vera Hadjimitova

CURRICULUM MATTERS

Модел за съдържателна и технологична интеграция в екологичното образование / Клауда Дойчинова, Надежда Райчева

Бележки върху нормативното осигуряване на оценяването в процеса на обучението / Радослав Ангелов, Силвия Трайкова

Анализ на резултатите от външните оценявания по география и икономика в V клас, проведени в 2017 и 2018 г. / Иван Дреновски, Илияна Русева

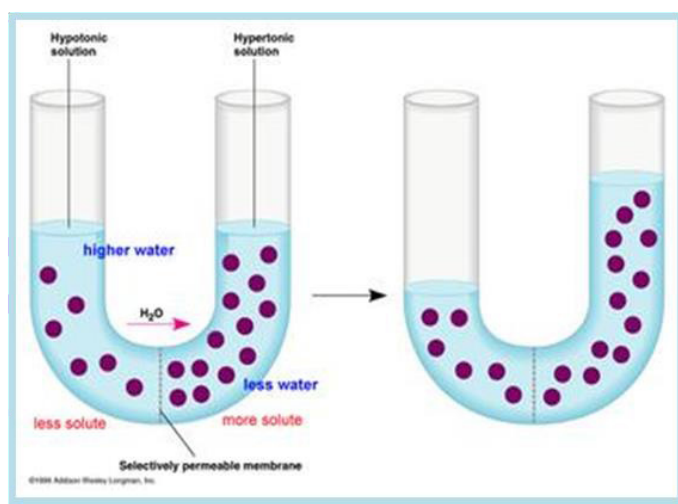
HISTORY & PHILOSOPHY OF SCIENCE

Парацелз в историята на химията, медицината и фармацията / Нано Степанов

2019 – The International Year of the Periodic Table of Chemical Elements / Maria Atanasova, Radoslav Angelov, Dessislava Gerginova, Alexander Zahariev

BOOK REVIEWS

Технология / Борислав Тошев

Фигура 1

Според теорията на Вант Хоф налягането, което молекулите на разтвореното вещество упражняват върху стените на съда, се нарича *осмотично налягане*. Осмотичното налягане се измерва най-често в килопаскали (*kPa*). Ако два разтвора се намират в осмотично равновесие, без да обменят разтворител помежду си, са *изотонични*. Ако равновесието не е достигнато, по-разреденият разтвор е *хипотоничен* спрямо другия, а по-концентрираният е *хипертоничен* спрямо първия.

Осмозата е главният процес, чрез който се извършва обмяна на веществата в организмите. Водата от хипотоничната среда прониква в клетките дотогоща, докато осмотичните налягания на средата и на клетката не се изравнят или докато хидростатичното налягане в клетката нарасне и еластичното противодействие на мембраната не уравни осмотичното налягане. В такъв случай клетките се издуват и може да настъпи *лизис* – разкъсване на мембраните и изливане на съдържанието им. След като водата напусне клетката, те се свиват – настъпва *плазмолиза*.

Филтрация – преминаване на течност през мембранните пори под действието на хидростатичното налягане.

Диализа

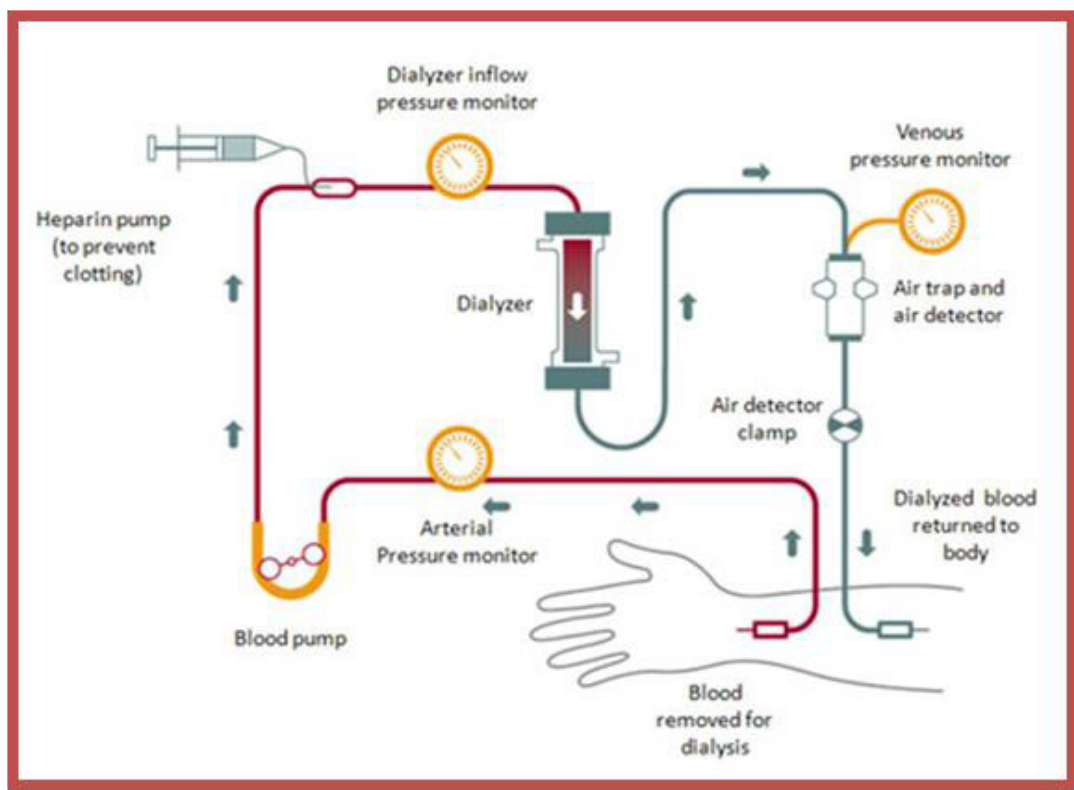
Диализата е метод за разделяне на високомолекулни съединения и колоидни части на нискомолекулни примеси, съдържащи се в разтвора, чрез осмоза през неидеална полупроницаема мембрана. Ползва се най-често за пречистване на разтвори с помощта на уреди, наречени диализатори. Най-простият диализатор се състои от два съда, единият от които е поставен в другия, като поне едната му стена е от подходяща полупроницаема мембрана. Пречистваният разтвор първоначално се налива във вътрешния съд, а външният първоначално съдържа само чист разтворител. Така малките молекули и йони от разтвора преминават през мембраната в съда с разтворителя, а големите остават. За да се извлекат от разтвора всички малки частици, е необходимо разтворителят да се поддържа чист. Диализата може да бъде и ускорена, като се използва и

Избрано

електрично поле за привличане на йоните. Този метод се нарича електродიაлиза (фиг.2).

Бъбреците имат важна роля за здравето, тъй като поддържат вътрешното равновесие на вода и минерали в организма. Крайните продукти на метаболизма, които не могат да бъдат отделени чрез дишането, също се изхвърлят чрез бъбреците.

За замяна ролята на бъбреците пациентите в напреднал стадий на бъбречна недостатъчност биват подлагани на бъбречна диялиза. Диялизата се прилага за пречистване на кръвта от токсични вещества, които нормално се отделят от бъбреците (урея, пикочна киселина и др.). В този случай тя се нарича хемодиялиза, а апаратите се наричат хемодиялизатори или изкуствени бъбреци. Кръвта от тялото на болния се отклонява от някоя артерия (обикновено лъчевата) и протича през съд извън тялото, наречен хемодиялизна камера. В България пациентите на диялизно лечение наброяват 3000.

Фигура 2

Пълния текст четете в „Химия. Природните науки в образованието“, кн. 6/2019 г.